Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 22 июнь, 1978 шу. • № 75 (5895). • Мах 2 кеп.

КХАЬ ШЕРА ПЛАН — СССР КОНСТИТУЦЕ ШУ ДИЗАРГА!

МЕХКДАЬТТА ДОАХАРИЙ ТОЛАМАШ

«Сунжанефть» мехкдаьттеи гази йоахача управлене коллективо карара шу дІадоладелчахьа 900 тонн мехкдаьттеи 4500 эзар кубически метр газа яьккхай, планагІа лаьрхІачул совгІа 35 эзар сома продукци пачхаьлкхенга елла, къахьегама овсарле 3,7 процент лакхъяьй, хІьта 199 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхоьнй.

Ханал хьалха план кхоачашъяра юкъе доккха дакъа дихьад мехкдаьттеи гази йоахача, коммунисташа Н. П. Летникова, П. В. Еремеева кулгалдеча коллективаша. Цу коллективашта юкъе шерра яьржай социалистическа яхь. ТІехьарча бетта мехкдаьттеи гази йоахача групповой установкашта юкъе яьржача социалистически яхьа итогаш йнча хьалхара моттиг хьожайир ГУ-27. Дика къахьегарца белгалъяьхай ГУ-31, 21-3 коллективаш. Хьалхара моттиг яьккхача ГУ-27 коллективана карара кара тела ЦІе байракхи ахчан совгІати хьожадир. Иштта белгалбаьхаб производстве хьалхалаттараш И. В. Касаков, В. И. Борзенко, В. С. Глебов, И. А. Самойленко, иштта кхыбараш.

План толамца кхоачашъяьй къаьнача скважинашка геолого - техническа мероприятей комплекс чакхъяккхарах, царна капитальни ремонт ярахи лаьттан кІаларча тІоанашта низ тІалоаттабарахи.

З. ЯКОВЛЕВА,
«Сунжанефть» НГДУ планови отдела начальник.

Токарь МУНАЕВ

ТІехника болхло лоархІаш ва Урус-Мартановски района «Горец» совхоза мехмастерске болх беш вола токарь Мунаев Султан. Юртбоахама техникана эшаш йола моллагІа оатхал чехкен дикен кийчъю цо. Токара професси кагирхошта дІахьийха ца Іеш, денгара денга ший говзал а лакхъю Султана.

Лехача атта кора ца йоагІа тракторий оатхалаш юхаметтаоттаяра тІехьа яьржа инициатива хьаллаьцай мастерскерча берригача ремонтникаша, хІаьта из декхар къаьстта дика кхоачашду Султана. Цо тоаяь оатхал заводо арахийцар санна хул.

Социалистически яхье массаза а хьалха волча токара хІара бетта 180—190 процент кхоачашъю ший задане.

Пятилетка кхоалагІча шера план СССР Конституце шу дузача денга кхоачашъе дош деннад Мунаева.

С. МАДАГОВ.

ЙОАКХО Ю ДОАКЪАР ІАЛАШДАРА

Пятилетка кхоалагІа шу тІагІертта къахьега шу хилийта, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча керда толамаш даха лаьрхІа пачхаьлкхенга шурен дулхи доххара кхаь шера план СССР кердача Конституце шу дузача дийнахьа — 7 октябрен шера план 7 ноябрен кхоачашъе лаьрхІад оаха.

Цу гІулакха эш тешшаме доакъара база. Грозненски района «Первое мая» яхача колхоза колхозхоша даь кхайкарал хьал а лаьца хьайбаш цаІ-ах шера кхабара кхоачам хиллал тайп-тайпара доакъараш Іалашде дош делар совхоза болхлоша.

Доакъара дІайийна 1031 гектара тІа люцерна, 190 гектара тІа суданка, 500 гектара тІа хьажкІаш я боахаме.

ХІанз люцерна хьоккхаш я. Из болх бе хІара дийнахьа 10 агрегат арайоал кхай тІа. Къаьстта сихен дикен хьокх буц механизатораша Хасумов Лемас, Турлав Асвада, Исраилов Бауде, Сулейманов Хьамзата. Норма 6 гектар йолаш хІара дийнахьа юкъера лаьрхІача 8 гектара тІара буц хьокх царех хІаранс.

Листен лакхен тІаьннай люцерна. ПланагІа лийрхІачул совгІа 9—10 центнер йоал хІара гектара тІара.

Листа хилар бахьан долаш буц хьокхаш боахкача берригача механизатораашта дийнахьа юкъера лаьрхІача 60—61 гектара тІара мара люцерна чуя карагІдалац, норма 60 йолаш. Цунца цхьана 60 гектара тІара планагІа хила йоагІачул дукхагІа 540 — 600 центнер буц чуяхь.

ХІанзле 820 гектара тІара люцерна хьекха баьннаб тха боахама къахьегамхой.

Касарех улла буц хьаэцаш хьинаре болх бу Муцуруев Адама, Солтахмедов Имрана, Дениев Бице, Гайрбеков ИбрахІима. Цар гулъеча баьцах сиха холаш ду Нагаев Хьусена, Магомадов Хьумада.

ХІанз чуэцаш латтача хьувкъамах керттерча даькъе сенаж кийчъю боахаме. Люцерна йол Іалашъе вІаштІехьдалийтац каст-каста хулача йоачаша.

Сенаж план 700 йолаш хІанзле 1500 тонн еллай доакъар Іалашдеча бригадо. Сихен дикен болх бу сенаж йоллача лафеташца моша доакъар хьатІакхухьача трактористаша Нагаев Сайдхьусена, Хасаев Абубикара, Ахмадов Мухурпашас, хьатІадахьа моша доакъар «С-100» марках йолча низ болча шин тракторца кІоага чу дІанийсдеш а из ІотоІадеш а къахьегача механизатораша Арисханов Мохьмада, Висуров Козас.

Сенаж кийчъярал совгІа баьций витаминни хьоар а доаккхаш гранулаш кийчъю Сейханов Султана кулгалдеча доакъар кийчдеча цехе. Итт-итт сахьата шин сменагІа болх беш 14 тонн гранулаш кийчъю цига план 12 тонн йолаш. Из толам боаккхача къаьстта хьинаре дакъа лоац доакъара гранулаш кийчъеча агрегаташка хьожача механика Вахрагов Дадала.

Йоакхо ю доакъар Іалашдеча бригадо тІехь-тІайоагІача хана чуэцаргболча хьувкъама а. Люцерна цкъа хьекха чакхъяьккхача кхашка из сихагІа дегІаяйтар духьа минеральни удобрени а тоссаш хий дуллаш ба кхаш леладераш. Укх шера люцерна кхо хьувкъам чуба дага ба доакъар Іалашдеча бригада къахьегамхой.

Теркам тІабохийт оаха доакъар дукхагІа Іалашде йиш хулийтача торонех пайда эцара а. Иштта, хІара шера кІезигагІа бале 50—60 тонн моша эрз Іалашбу оаха. Укх шера из тайпа доакъар 100 тонн Іалашде дага да тхо. ХІаьта укх шера доакъар Іалашдара тІанийца социалистически декхар боахама къахьегамхоша кхоачашдергхиларах шеко яц.

Х. ДУРУЕВ,
Гудермесски района «Терек» совхоза директор.

МУКХ ЧУЭЦА БОЛАБАЬБ

19 июне мукх хьакха болабеннаб Шелковской района Ленина цІерагІча колхозе. Республикерча боахамашта юкъе эгара хьалхагІа кІи-марса кампани цу колхозе йолаеннай укх шера. Гурахьа дІабийна мукх хьакха йолаеннай Ткаченко Владимир керте латта ялаташ чуэца йиьлагІа звено. Цига 3 комбайн я из болх беш. Еррига а ялат чуэцача комплексаца йиъ звено я, хІаранега 5 комбайн а йолаш.

Болх дІаболабаьча дийнахьа делкъа ха хилалехьа яьккхар комбайнераша дийнахьара норма (16 гектар кхоккхе агрегата). Хьадоала ялат дог хьесташ да: хьалхарча хьоккхамашка диллача—31 центнер хІара гектара тІара, планагІа 16 центнер йоагІача.

Колхозхоша укх шера чуэца дезаш да 1250 гектар гурахьа дІадийна кІаи 1400 гектар мукхи. Ший низаши технически торонаши лаьрхІа, коллективо дош деннад календарни итт дийнахьа из болх чакхбаккха. Пачхаьлкхенга дохка лаьрхІад 2000 тонн ка бола ялат.

КІи-марса балхаш овсарегІен дикагІен дІадахьара колхозе оттаяьй балха планаш-графикаш, хІара бригадага, отрядага дІахайтад де дезар. ЛаьрхІа кІи-марса кампанена вІашагІъеллай ялат чуэцара комплекс (кхо отряд а йолаш), берригача мехка яьржача ипатовски методах. ДикагІбола, дукхача хана болх баь, тешаме говзанчаш ба отрядаштеи звеноштеи керте оттабаьраш.

Болх толамегІа дІабахьара новкъостал дергдола организационно - технически мероприятеш оттаяьй колхоза правленен партийни а профсоюзни а организацешен. Царца лаьрхІай ялат чуэцача пайда эцаргбола моральнии материальнии стимулаш, белгалбаьб хІара балха даькъех жоп лургдола бехктокхаме нах.

Ялат чуэцара кампани мишта дІахьортья, цига чакхбаккха лаьрхІа берригаболх бийцаб хьайийллача колхоза юкъарча партийни собране.

Къаьстта теркам тІабахийтаб къахьегамхошта юкъе социалистически яхь йоаржаяра деша. ОвсарегІа къахьегачар болх хьаллацара де лаьрхІар, яхьа итогаш ергйола ханаш, цун условеш белгалъяьй.

— Боахама къахьегамхошка мел эша тороиаш я шоаш лаьрхІача ханен ца дойташи ялат чуийца дакхха, — аьлар, тха хаттара жоп луш, колхоза правлене председатела Цирулин Александр Александровича.

СУРТА ТІА: аьрдехьа (аьрдехьара аьттехьа) 4-ча звеноца ялат чуэцаш бола механизатораш Цирулин Дмитрий — комбайнер, Ткаченко Владимир (4-ча звено звеньевой), Батищев Алексейи Махмудов Іалихани — комбайнераш. Ситалов Владимир — мастер - наладчик, Очеретин Петр — комбайнер; аьттехьа — мукх хьоккхаш йола комбайнаш, хьалхарча плана тІа — Д. Цирулина агрегат.

З. ДАУРБЕКОВА текст.
В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

КИЙЧА БА

Укх деношка ялат чуэца болалургба Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза кхаш леладераш. ДІадахача пІаьраска дийнахьа хиннача совещане шоаш цу балха кийча хилар хьаьалар механизатораша. Кийчон мугІаре дІаоттаьй 20 комбайни 9 жаткен.

Уж тоаеча хьинаре дакъа лаьцад Чеботарев Николая, Павленко Георге, Левчанский Николая, Кондрашов Василе, кхычар.

Чуэца дезаш 1680 гектар гурахьа дийна ялат да. Из болх сихагІа дІабохьалургболча тайпара оттаяьй балха план-график.

ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 30 центнер ялат чуэца лерхІ кхаш леладераша, планагІа 25 центнер йоагІача.

Гурахьа дийна ялат чуэцача ипатовский методагІа дакъа лоацаш 7 звено хургья. ХІара механизаторо дош деннад 120 гектара тІара ялат чуэца, план 90 гектар йолча.

Ялат чуэцаш дергдолча балхашта кулгалде вІашагІъеллай колхоза председатель Зиборов Юрий керте а латташ 14 саг юкъе вола штаб. Культмассови болх беш хургья лаьрххІа кийчъяь программа йола агитбригада. Цу кампане дакъа лоацаш хургбола механизатораш кІи-марс болабаллалца салоІаш хургба.

— Ялат чуэца лерхІ оаха 13 балха дийнахьа, соахкарчул кхо ди кІезигагІча хана, — йоах колхоза керттерча агронома Савельев Григоре.

М. ЦУРОВ.

КІИ-МАРСА — ЙИЗЗА КИЙЧО!

РЕЙД

Укх шера МагІалбикерча совхозашка дика хьийкъад ка бола ялаташ. Сага лаккхал хьалъэтта, михо теркош латт кхашка кІаи мукхи. ХІанз, йІовхал эттачул тІехьагІа, ІажагІбала болабеннаб цхьацадолча кхашкара мукх. Дукха ба йисаяц кІи-марс дІаболабала.

Массе оагІорахьа лерттІа кийчо а яь, лоацача ханашкен ца дойташи ялаташ чуэцилга Іалашдарал бехктокхамегІа гІулакх дац хІанз юрта боахама къахьегамхой. Мишта латт из декхар кхоачашделга МагІалбикерча совхозашка?

М. Горьке цІерагІча совхоза кхай тІара стан. Мел эшар даь мугІарех дІаоттаяь латт М. Мартазанова кулгалдеча мехотрядера ялххе а комбайн, кхыйола техника, ялат цІенду а дега а машинаш. Кийча я керттера хьетт, молхаш тоха мара ца езаш я складаш...

Цхьа эзар гектара тІа да совхоза ка бола ялаташ. Балха итт дийнахьа уж чуийца даха лаьрхІа оттаяьй балха планаш. Укх шера ипатовский методах вІаштІехьбаккха лерхІ совхоза механизатораша ялаташ чуэцара болх. Цу хьакъехьа тІанийца социалистически декхараш да механизаторий, шоферий, техникага хьожарий, кхыболча болхлой. Царна дІайовзийтай балха графикаш, социалистически яхье котбаьннараш морально а материально а белгалбахара бокъонаш.

ДІадахача шера районе массярел хьалха ка бола ялаташ чуийца а пачхаьлкхенна уж дІадалара декхараш кхоачашдаь а баьлар цу совхоза кхаш леладераш. Укх шера а из хьалхле дІа ца хеца лерхІаш ба уж.

Комбайнашта цІи ялара духьалара кхоачам дІатІаоттабичен цхьайолча комбайнашта аккумулятораш хилчен кІи-марса кийчо яь боал «Луч» совхозе. Укх гаргга хана комбайнаши кхыйола техникен кийчъяь бала лерхІ «Ингушский» совхозе а.

Массанахьа яьац ишта дика кийчо. Из болх геттара ледара лел «Кавказ» совхозе. Иттнех кхо комбайн мара тоаяь яьннаяц. ХІаьта уж а кийча яц балха араяла. Царна дІатІаоттабаьбац (тхо хиннача дийнахьа) цІера духьалара кечам. бус болх бара эша фараш. Яц аптечкаш. Совхозе ши комбайн моторш доацаш латт хІанз а керттерча инженера В. П. Попова яхачох, хІанзчул тІехьагІа тоадаь даха дезаш да уж.

Ялат хьакха комбайнаш кийчъелга къаьстта ледара латт цу совхоза цхьоалагІча бригаде. Укх шера ялат чуэцаш хила езача пхе комбайнах цхьаккха тоаяь яьннаяц. Шинне тІа мара е тоаеш комбайнераш а бацар.

— Комбайнераш тоьац, — йоах бригадира И. И. Герасименкос. — Ялаташ чуэцача хана трактораш тІара хьа а баьхе трактористаш хул тха комбайнаш лелаеш. ХІанз уж доакъар кийчдеш ба. КІи-марс доладелча трактораш сеца латта езаш хул...

Тоаяь кийчъяьй совхозе ялат дега а цІенду а машинаш, кийчъяьй керттера хьетт, складаш. Цхьабакъда складашка дезинфекци яьац.

КІезига йоакхо ю кхашкара хьатта хьатІадоагІа наькъаш тоадара а. Боахаме хІанз а оттаяьяц ялаташ чуэцача хана эшаргдолча доагора расчет. Ледара лел нефтебазашкара из хьадахьилга.

Совхозе оттаяь йолаш я ялаташ чуэцара я уж дІа-хьа дахьара а комплекса схема, балха планаш, социалистически яхь лелаяра а котбаьннараш белгалбахара а бокъонаш. Цхьабакъда уж хІанзалца е бригаде а е мехотряде а хьакхаьчаяц. болх бергбараштa дІайовзийтаяц.

Кхы дикагІа лелац ялат чуэцара кийчо елга **ГІ. Ахриева** цІерагІча совхозе а. Ялхнех кхо комбайн мара тоаяь баьннабац укхаза таханалца. Тоаяь кийча я яхача комбайнаш тІа аптечкаш яцар, бус болх бара эша фараш дІаоттаяьяцар, цІера духьалара кечам бацар. Цхьаккха комбайн хьаллотае вІаштІехьдалаязар комбайнерий аккумулятораш ца хилар бахьан долаш.

Керттера хьетти складаши ялаташ чуэцара кийчъяь яланза я хІанз а. Кхы а кулг тоха дезаш я ялаташ дегаши цІендеши йола машинаш. Тоаде дезаш да тараз, кхашкара хьатта хьатІадоагІа наькъаш.

Мехотрядага хьакхаьчай ялаташ чуэцара оттаяь схема, социалистически яхье котбаьннарашта хургйола моральни а материальни а мероприятеш. Цхьабакъда уж цига а механизаторашта, кхыболча болхлошта дІайовзийтаяц.

Кхы я дукхагІа цІенхашттара кхоачамбоацараш да «Малгобекский» «Советский» совхозашка. Дикка ха эш цу боахамашка ялат чуэца кийчо яь бовла.

Белгалдаккха деза цхьаькха а. Укх шера дукха догІаш делхар бахьан долаш геттара лакха да ка бола ялаташ. Дукхача моттигашка мукх Іобижаб. Районерча ерригача совхозашка ледара лел Іодийша ялаташ чуэцара кийчо елга. Цхьанна а боахаме йовнзар тхона канаш хьалъийдеча кхоачамца жатка кийчъяь комбайн. Укх шерарча кІи-марса хьалашка пІенхаштта кхоачамбоацар да из.

А. АХРИЕВ,
«Госсельхозтехнадзора» воккхагІвола инженер-инспектор,
У. ФАРГИЕВ,
баьцовгІаш лораяра керттера агроном,
М. АЛБАКОВ,
МагІалбикерча «Ленина байракх» газета болхло,
А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета собкор.

Болгарески коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретарага, Болгаре Халкъа Республика Пачхаьлкхен совета Председателга

Новкъостага Тодор ЖИВКОВГА

Веза новкъост Живков!

Димитровски преме лауреата сийлен цІи ялара бола хоам са дог тохадолийташ а гІадвугаш а хилар.

ХІара коммуниста санна, Димитров Георге вахар са сакхетамчу — из цун цІерагІа йола преми хетаяьча машара, демократе, социальни прогресса сийрдача де лерхІараштa вие ца кховеш гІулакх дара бола хьокхам.

Іа кхетадеш ма-дий, аз сай болх тхоай ленински парте бапхах цІаккха а хьакъоастабаь боацилгеи хьа ца къестабелгеи. Са даьча сийца сона гу, эггара хьалха, Димитровски премеца ювзаш йола идеалаш дІачІоагІъеча КПСС боккха лоархІам хилар бакъделга.

Іайха дайтача безамеча моаршал тІа Іа, веза новкъост Живков, язду ший социалистически даьхе хозлуш-тоалуш хьаяр болгарески халкъо дувзаш дола болгаро-советски доттагІал хаддаза кІоаргдущи дегІаухаши хиларах. Советски наха шоай аргІан вежарашха йолча Болгарецарча доттагІалах исторе денна мах баь варгвоаца совгІат лерхІ.

Вай советски болгарски коммунисташ бокъо а йолаш доккхал де йиш йолаш да из совгІат лорадаь ца Іеш ,алсам а даккхарах.

Сийлен совгІат даларах дег тІара баркал оал аз Болгаре Халкъа Республика Пачхаьлкхен совета. Со тешаш ва вай партеши халкъаши дІахо йодача хана а белаж белажах теха коммунистически кхоаненга гІоргхиларах.

Шеначa дег тІара хьо лоархІаш

Л. БРЕЖНЕВ.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

1978 шера 21 июне хилар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргІанара заседани. Заседане ладийгІар «1978 шера план кхоачаши тІехкхоачаши ярай производства эффективности балха дикали айярай тІехьа социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа» долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмога хьежжа 1978 шера тІанийца социалистически декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагІбоахаш халкъа депутатий районни Совето беча организаторски балхах» Шелковской райисполкома председатела В. Д. Аралина яьча докладага.

Доклад ювцача дакъа лаьцар республика Лакхехьарча Совета юрта боахама массазарча комиссе председатела, КПСС Наурски райкома хьалхарча секретара А. М. КарагичеваС, республика Лакхехьарча Совета Президиума члена, КПСС обкома хьалхарча секретара А. В. Власова, Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова, халкъа депутатий Ачхой-Мартановски районни Совета исполкома председатела М. М. Керимова, «Чечениигушвино» производственно-совхозни объединене начальника Д. М. Хаматханова, республика юрта боахама министра С. А. Кириллова.

Президиумо тІайийцар къахьегама ветеранашта «Къахьегама ветеран» яха медаль ялархи дукха бераш долча ноаношта наьна сийлен ордеиаши медалаши ялархи дола Указаш.

А. Б. МАХТИЕВАНА, Т. И. ФАДЕЕВАНА, Л. А. ЯГОДЗИНСКАЯНА НГІАССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Унахцlено лораяра органашка дуккхача шерашкеи беркатен болх барах а общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах а Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Махтиева Алла Баудиновнана — Надтеречни района Горагорски медсанчаста лора-педиатра.

Фадеева Тамара Ивановнана — «Оргсинтез» производственни объединене медсанчаста терапевтически отделене заведующена.

Ягодзинская Любовь Абрамовнана — «Солнечный» яхача берий туберкулезни санаторе керттерча лора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

Гор. Грозный,
1978 шу, 19 июнь.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

БАХАЧА НАХА ГІУЛАКХ ДАРА — ТЕРКАМ

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета коммунальни бахача наха бытовой гІулакхаш дечен массазарча комиссе аргІанара заседани хилар. Цига дийцар быта служба хьалах, республике бахача наха гІулакх дара дикал а культура а лакхъярах. Доклад йир бытовой гІулакх дара министра Т. А. Ошаева. Дош дувцача дакъа лаьцар депутаташа Г. Ф. Анисютина, А. Ч. Осмаева, К. Т. Яндиева.

Заседане белгалдаьккхар, партеи правительстваи директиваш, республика партийнии советскии органий соцамаш кхоачаш а деш, бытовой гІулакхаш дара министерствос быта служба дІахо дегІайоалаяра, республике бахача наха гІулакх дара дикал а культура а лакхъяра тІаберзабаь белггала болх баьлга. Алхха укх тІехьарча цхьан шера эксплуатаце дІаденнад быта 9 цІа, 29 комплексии приемни пункт, юрташка бахача наха гІулакх ду 15 тайп-тайпара мастерской.

ХІанз вайцига я 850 совгІа ателье, мастерской, приемнии прокатнии пункт, цу даькъе 400 юрташка а йолаш. Ер шу чакхдалалехьа 54 совхозеи колхозеи центральни усадьбашка хьадела лерхІ бытовой гІулакхаш ду цІеноши комплексии приемни пункташ.

Бытовой предприятеш дукхагІа хиларо йиш хилийтар бахача наха гІулакх делга алсамдаккха. Республике вахача цхьан сага-сих лоархІаш 1977 шера 11 сом и 18 кепиги гІулакх даьд, е 1976 шера даьчул 4,7 процент дукхагІа. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 2,2 процент тІехкхоачашъяьй.

Керттера гІулакхаш деча юкъехухь дикала доал дара комплексии система, прогрессивни технологи, производственни процессашта механизаци елга.

Цунца цхьана комиссе тІанийцача соцам тІа белгалдоаккх, бахача наха бытовой гІулакхаш деча цІенхаштта кхоачамбоацараш хилар. Наха бытовой гІулакхаш дара боарам хІанз а лоха ба. Бытовой гІулакхаш дара министерствас, халкъа депутатий городскойи районнии Советий исполкомаша быта служба тоаяра ерригача торонех пайда эцац. Болх бейолаялийтача производственни мощносташка бизза болх байтац, заказаш во кхоачашдеш моттигаш нийслу. Из бахьанце гражданаша жалобаш тел. Ледара лел наха гІулакх дара прогрессивни методаш юкъехухьилга.

Дуккхача районаша кхоачашбац 1976 шера 12 ноябре Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето тІанийца соцам. Масала, совхозийи колхозийи центральни усадьбашка помещенеш къестаяц комплексии приемни пункташта лаьрхІа. Бытовой гІулакхаш ду цІеноши, приемни пункташ чухургйола помещенеш хьалъелга ледара леладу юрта боахама министерствос, «Плодопром» «Консервплодоовощ» яхача производственни объединенеша.

Массазарча комиссе бытовой гІулакхаш деча министерствана могадир белгалдаьха кхоачамбоацараш юкъера дІадахара де дезар делга. Из дара эггара хьалха эшар фуд аьлча, из да ер шу чакхдалалехьа республика дукха нах бахача ерригача моттигашка, совхозийи колхозийи центральни усадьбашка бытовой гІулакхаш ду сеть вІашагІйоллар, гІулакх дара керда тайпаш юкъелахьар, предприятешка, болхлойи студенческии общежитешка заказаш дІанийдар, абонементех заказаш кхоачашдар, дукха кхыдараш а.

Халкъа депутатий моттигашкарча Советий исполнительни комитеташта могадаьд бытовой гІулакхаш деча предприятешта кулгалделга тоадар, цар балхах дола дешаш хан-ханнахьа Советий сессешкеи исполкомашкеи дувцар.

Юрта боахама министерства, «Плодопром» «Консервплодоовощи» яха производственни объединенеш декхарийла я быта цІеноштеи комплексии приемни пункташтеи лаьрхІа помещенеш хьалъяра планаш кхоачашъе.

НАХА ДIАКХЕТАБЕЧА МЕТТАЛА

Советски наха коммунистически кхетам балара йола кхы а цхьа керда йоакхо санна тIаийцар Ножай-Юртовски района къахьегамхоша «Лекционни пропаганда лоаттамахи из тоаяра де дезарехи» бола КПСС ЦК соцам. Из лоархIаме политически документ КПСС райкомои «Знание» общества юххьанцарча организацеи йIаьххача хана шоай бе безача балха программа санна лерхI. Цу соцамо дIадехараш кхоачашдара хоадамбола мероприятеш белгалъяьхай района колхозий юххьанцарча партийни организацеша.

ХIанз тханцига болх беш я «Знание» общества 45 юххьанцара организаци. Цар чулоац 625 лектор. КПСС райкомеи парткомашкеи шоай къаьстта лекторски группаш вIашагIтехай.

Алхха дIадахача цхьан шера 3720 лекци йийшай цар, хIаьта укх шера пхе бетта — 1750. Царех дукхагIъяраш тIаерзаьяр КПСС XXV съезда решенешта, парте аграрни политикана, халкъий доттагIала идеяштен атеистически знанештен пропаганда яра.

Тха лектораша хIара шера ешача лекцешта тIахул 115 эзар гаргга саг е вешта аьлча кхийначарех хIаране ворхIазза ладувгI царга.

Укх тIеххьарча диъ шера ешаш йола лекцеш шозза дукхагIа хиннай, иштта дукхагIа хул царга ладувгIара вIашагIкхеташ бараш а. ХIанз районе каст-каста лектораша къамаьлащ деш йоаца къахьегама коллектив лаха хала хургда.

Укх тIеххьарча шерашка тIа-тIа шерагIа даржаш латт тханцига общественно-политически чтенеш, цIагIара лектореш, лекцей циклаш, халкъа университеташ, юртбоахама, педагогически медицински знанеш йоаржаяр санна йола лекционни пропаганда пайдане формаш балха юкъехувлилга. Цу тайпара из гIулакх вIаштIехьа доаккхаш хилча къахьегамхошта Iилмани практически знаней бIарчча система дIайовзийта торо хул.

Иштта, Октябра 60 шу дизар белгалдоаккхача хана, СССР керда Конституци йийца а йийца тIаийцача хана районе вIашагIъеллаяр 13 кинолектори, шерра юкъедоаладир общественно-политически чтенеш.

Райцентре хIанз болх беш я халкъа университет. Цун йиъ факультете (медицински, культура, правовий атеистически знаней) шоай идейно-теоретически боарам лакхбеш ва 160 саг.

Тхаяр санна йолча лоаман районе бахача наха юкъе политически идеологически болх бара, цар материалистически мировоззрени хьаяра, коммунистически кхетам лулга комплексно вIаштIехьдаккхара Iалаьмате боккхача маьхе я лекционни пропаганда. Из кхетаде хала хургдац тха районера нах 63 кагийча юрташка бахаш хилар белгалдаьккхача. ХIаьта царех ткъаь юрта мара яц стационарни киноустановкаш, тIаккха берригнех дийлагIа дакъа бола нах телевизионни передачашка хьажа йиш йолаш а бац. Цул совгIа боккхагIчарех дикка дукха нах эрсий мотт дика ца ховш ба.

Из деррига теркал а деш, парте райкомо хаддаза терко тIаухийт лекционни пропаганда эргаьккха тоаяра, еша лекцеш дикагIа хилитара, уж наьна меттала дукхагIа ешара.

Ховш да, вIашагIкхийтта аудитори теркал а еш лекци кийчйича цох хьабоала пайда дикка боккхагIа хилар. ХIаьта цун мах кхы а айлу из ешаш вар кулгалхо хилча. Цудухьа укх тIеххьарча хана оаха Iалашдаьд колхозий, предприятей, учрежденей берригa кулгалхой къахьегамхошта хьалхашка хан-ханнахьа лекцеш, докладаш еш хулга. Лекционни пропаганда еча хьинаре дакъа лоацаш ба хьехархой, лораш, цхьабола юрта боахама специалисташ.

Лекционни пропаганда йоаржаяра беча балха керттера дукъ «Знание» обществана тIадуж. Тханцига ешача еррига лекцеех 90 процент яраш цу общества членаша еш. Цудухьа «Знание» общества районни организаце правленеи юххьанцарча организацейи болх хаддаза тхоай теркама кIал лоаттабу оаха. Цу хьакъехьа дукха ха йоацаш лаьрххIа пленум а чакхъяьккхай цу организаце, «Лекционни пропаганда лоаттамахи из тоаяра де дезарехи» болча КПСС ЦК соцамга хьежжа «Знание» общества районни организацена хьалхашка латта декхараш яха дош а дувцаш. «Знание» общества районни а юххьанцарча а организацей балхаца дувзаденна дешаш кIезига дийцадац КПСС райкома а парткомий а бюро заседанешка, коммунистий юкъарча собранешка.

Парте райкомо «Знание» обществаца цхьана лекторий, юххьанцарча организацей председателий дешар вIаштIехьдаьккхад. Цу дерригие йиш хулийт лекционни пропаганда яра гIулакх тоаде, лакха говзал йола лектораш хьалихебе.

Къахьегамхоша боккхача безамца ладувгI Нохч-ГIалгIай АССР халкъа писателa Айдамиров Абузара, парте райкома члена Тимирханов Адлана, Ножай-Юртовски юкъерча школа директора Мусангузов Поакъапа, Гагарина цIерагIча колхоза председателa Хаджиматов Абдул-Летипа, халкъа судахочо Межидов Майрбека ешача лекцешка.

ТолашагIбарий опыт кхычарна дIайовзийта гIерт, цар портреташ доахк «Идеологически балха къовсамхой» аьнна кийчдаьча районни Сийлен улга тIа, царна грамоташи совгIаташи тел.

ХIанз парте райком а «Знание» общества районни организаци а лорзагIа ца йоалаш кхоачашдинза дергдоаца шоай декхар лерхIаш ба КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa Л. И. Брежнева ВЛКСМ XVIII съезде ше къамаьл деш идеологически болхлоша шоаш еш йола пропаганда нах дика дIакхетача меттален пятилетка керттера гIулакх — эффективности дикали лакхъяра — тIаерзаьи хилийта еза аьнна енна указани чакхъяккхар.

Оахош беш бола берригa идейно-политически болх, цу даькъе лекционни бар а боахамеи организаторски гIулакхашца айхха бувзаш чакхбаха гIерт тхо. Из деча хана оаха ларде лувц СибарегIени Гаьнарча Малхбоалени районашка ваха волаш новкъоста Леонид Ильич Брежнева енна указанеши цун «ЗIамига лаьтта», «Юхадийндалар» яхача книжкаш тIара хьаькъалера уйлаши.

Укх тIеххьарча хана тха лектории болх дукхагIа теркалбе а новкъостал каст-кастагIеи хьинарегIеи лоаттаде а яьннaн «Знание» общества республикански организаце правлени. Къаьстта холуш да лекторски кадраш кийчъеча лоаттаду гIо. Каст-каста лекцеш ешара лакха говзал йола нах а ухийт тхона. Цу хIамай боагIаш бола мах беш да тхо, бакъда цар балха хьакъехьа тхоашта нийса ца хетар белгалдаккха а безам бар тха.

Лектораштa цхьайолча темаех лаьца хьаухийта разработкаш гоайий мара хьакхачийтац, кIезига ду методически новкъостал а.

Цунца цхьана тхо ала дахкац оахоша беча лекционни балха деррига дика да аьнна. Еррига лекцеш хилац вай хано дIадеххача тайпара кIоарга чулоацам болаш, коллективашта хьалхашка латтача декхарашца айхха ювзаш. Уж кхоачамбоацараш дIадахара шийнизи хьинари тIаухийтаргболаш я районни партийни организаци.

С. КЕРИМОВ,
КПСС Ножай-Юртовски райкома секретарь.

№ 12 йола «Агитатора блокнот»

КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела аргIанарча, шийттлагIча номер тIа я Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателa Х. Бокова «Нохч-ГIалгIай АССР Конституци (Керттера Закон)» яха статья. Цу тIа хьагойт республика кердача Конституце белгалонаш, из дIадовзийтара хоадамбола декхараш хьалхашка увттаду.

«СССР Конституце шу дизарга — кхаь шера план!» яхача рубрикана кIал я «Скважинаш хьалъяра резерваш» яха КПСС обкома мехкдаьттаи химически промышленноста отдела инструктора В. Евглевске язъяь статья.

«Юрташка ю беседаш» яхача рубрика чулоац «Доакъар Iалашдара — темпаши дикали!» яха В. Карташова статьяи «ТIадамех хьахул тоннаш» яха ялат чуэцача хана доагоро-смазочни материалашта кхом бе безаш хиларах деррига юртбоахама балхаш цхьан комплексагIа чакхдаха дезаш хиларахи дувцаш йола методически разработка.

Блокнота тIа да ипатовски методи киевски хьайбаш леладерий опыти шерагIа йоаржае езаш хилара дола хьехамаш. Цу гIулакха эша литература могаду. ХIаьта «Доакъара резерваех ма-хулла дикагIа пайда эца» яха беседа ечарна новкъостала цифрайи фактайи подборка еннай.

Дунеи халкъашта юкъерча темана хетаяь я И. Филиппова «Миллионашта йола доакъазал» яха статья.

ГРУЗИНСКИ ССР. Юкъерча бIаьшеренашкарча гуржий культура шийтайпара памятник — Давид Гареджи монастырски комплекс — «Гареджоба» яха Грузе Компарте Сагареджойски райкома инициативагIа вIашагIделла дола керда цIей деш йола моттиг хинна дIаэттай.

Итташ эзараш нах хилар доккхача театрализованни цIейга хьажа баьхка. Цига дакъа лаьцар профессиональнин самодеятельнин художественни коллективаша.

Укхаза иштта хилар «Амирани» яхача Тбилисски фабрика бытеи традицеи халкъа университето а Давид-Гареджийски халкъа университето а цхьана яь занятии.

ЦIей долча хана цига дакъа лоацаш яр «Азовсталь» яхача Ждановски завода (Украински ССР) къахьегамхой делегаци а.

СУРТА ТIА: цIей долча хана.

М. ДАТИКАШВИЛЕИ,
И. ДАВИТАШВИЛЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУКХАГIЕИ ДИКАГIЕИ

ИттлагIча пятилетка шоллагIа шу толамца чакх а даьккха № 3 йолча хлебозавода коллективо керда социалистически декхараш тIаийцар укх шера. Тха коллектива керттера декхар да цIаккха ца хадийташ баха нах дикача маькхаца Iалашбелга.

Продукци дикагIеи цун ассортимент шерагIеи хилийтара оаха чакхйоах болхлой къахьегама хьалаш тоадара гIаерзаяь мероприятеш. Уж я: санитарни служба дIа ма-деххара производственни бытовойи помещеней санитарни хьалаш тоадар, технологически процесс эргаьккха тоаяр, къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъяр, иштта кхыяраш.

ХIанзле производственни административни помещеней тховнаш тоадаьд, вентиляционни системана монтаж еш латт, маькх йоттача пийшкашта капитальни ремонт яьй. ХIаьта цхьоалагIча июле дешз кердача конструкцех йолча бол хьекхабеча машинашта монтаж е йолае лаьрхIад.

Маькх хьаяр шийтайпара белгалонаш йолаш да. Заводе йолаш йолча производственни мощносташа ден-бус 35 — 36 тонн маькх хьае торо хулийт, цу юкъа дIаэцар 27—28 тонн мара йоацача. Ден-бус тоъал маькх ший пийшко йотт, цу гIулакхо торо хулийт кхоалагIа йолча пийшках кагий булочни изделеш — хьаяра пайда эца.

Оаха мел лерхIаш йола мероприятеш чакхъяхаро продукци арехецари из маьхалъяккхари 30 процент совгIа лакхдергда, цун ассортимент шеръергъя, къахьегама овсарлеи продукце дикали лакхъергъя, иштта лохдергда цунга дIадодар.

Продукци дукхагIеи дикагIеи хилийтара тха заводе организационно-технически мероприятеш чакхъяхарал совгIа материальни моральни хестабу къахьегамхой.

Завода производственни бригадашта юкъе шерра яьржай продукци дукхагIеи дикагIеи хилийтара тIехьа лелаю социалистически яхь.

Тха коллективо укх шера пхе бетта план 3761 тонн мара йоацача 3790 тонн продукци арахийцай. Балха темпаш лох ца еш оаха лерхI пятилетка кхоалагIа шу толамца чакхдаккха.

Р. АРЧАКОВ,
№ 3 йолча хлебозавода директор.

Комсомольски политдешара итогаш

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКИ САКХЕТАМ — КАГИРХОШТА

Чакхдаьннад комсомольски политически просвещене системе дешара шу. Комсомола райкомашка, горкомашка, юххьанцарча организацешка яь яьннай кружокийи семинарийи балха итогаш.

ДIадаха дешара шу белгалдар КПСС XXV съезда документаши решенеши, СССР-еи РСФСР-еи Конституцеш, Сийлахь — боккхача Октябра 60 шу дизара хетаяь материалаш, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо, ВЛКСМ XVIII съезда материалаш — кIоаргга Iомаярца.

Берригача идейно-кхетама балха тIум — кагирхой коммунистически мировоззрени хьахилийтар. Цу декхара тIаберзабаь бар берригa политически просвещене система баь болх.

Комсомоле а партечун хьоккхамагIа, цо хьинаре гIо а деш, хьа а хижнай дегIа а ух кагирхой ерригa группаш чулоацаш йола марксистско-ленински образоване нийса система. Шоаех гражданаш хулача деношка хьабеначa наькъа ерригача этапашка, школагара къахьегама коллективага кхаччалца йолча хана кагийча нахеи мехкарашеи тIагIертта Iомаю политически знанеш, леррагIа карадерзаду революционни къовсама истори, революционни теори, Iомаю парте политика. 130 эзар республикерча комсомольцаша, кагирхоша «КПСС XXV съезда решенеш — вахаре» яхача Ленински зачета доакъашхоша Iомаю марксизма-ленинизма классикий произведенеш, политически литература, партийни документаш «коммунизмана Iомалу, коммунизм хьалъю» яхача индивидуальни планах.

Республика промышленни предприятешка, гIишлошъеча, колхозашка, совхозашка учрежденешка болх беш яр 546 кружоки семинари, цар чу дешаш бар 14855 саг кагий нахи мехкарийн. Дикка дукхагIа хиннаб партийни дешара системе ухаш бола кагирхой а. Кагирхошта хьакъале кхетам балар, марксистско-ленински теорех уж кхетабар дукххача даькъе пропагандиста кийчонах, цун знаней боарамах тийша да. ХIаьта цхьа бахьан доацаш дац республикерча партийнин комсомольскии комитеташа комсомольски политически экономически дешара системана пропагандистски кадраш хоржаш эггара хьалха теркалдераш цар теоретически кийчо миштай, эшаш дола политически практически гIулакхаш довхкаш вий, кагирхошта кхетам балара балха опыт йолаш вий яха дешаш хилари уж Iомабара чIоаггIа теркам тIабохийташ хилари. Партийни организацеша хаддаза йоакхо еш хилар бахьан долаш пропагандистски состав шерагара шерага тоалу, коммунисташи лакхера образовани йола нахи дукхагIа хул. Ханашка, оамалашка, вахара опытага диллача тайп-тайпара болча наьха цхьатарра да цаI — лакха идейность, кагирхошта знанеш яла гIертар.

Пропагандистех дукхабараш аргументированни, политически нийса, таханарча дено дIа мадеххара кагирхошца кхетама болх бе, царна политически а нравственно а дегIаахара гIо де ховш бола опытий идеологически болхлой, партийни, комсомольски, боахамий организацей кулгалхой, хьехархой, Iилман болхлой ба.

Дика чакхъювл занятеш В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ № 1 йолча цехерча «КПСС политика — марксизма-ленинизм кхоачашъяр» яхача кружока. Пропагандиста, цеха начальника заместителa Ю. У. Аксянове кхетамца вIаштIехьйоах занятеш, хIара тема шийн ладувгIараштa хьалхашка латтача декхарашца ювза а ювзаш. ХIаьта цхьа бахьан доацаш дац Ю. У. Аксянова кружока членаш производстве хьалхалаттараштa юкъе хилар, цIаккха а нийсъеннадац цу кружоке ухарех моллагIа виса а производственни задани кхоачаш ца еш виса моттиг.

Занятей формаши методаши тайп-тайпара я НПО «Промавтоматика» завода пропагандиста И. А. Коновалова: лекцеш, диспуташ, собеседованеш, ладувгIараша шоай рефераташца выступленеш яр — цу массанех а пайда эц цо.

«Сийлахь-боккха Октябри адамлеи прогресси» аьнна йола торжественни заседане яь Л. И. Брежнева доклад ювцаш кружока ладувгIараша декхар тIаийцар пятилетка кхаь шера план ВЛКСМ XVIII съезд болх бе йолалуш кхоачашъе.

Ше каралаьцача гIулакха бокъонца вола энтузиаст ва вIаштта нийслагIча шера из болх беш вола Урус-Мартановски районни больница пропагандист Уоман Бакаев. Цо кхоачамбац учебника тIарча материалах дувцарах, цо пайда эц тайп-тайпарча литературах, радиои телевиденеи передачех, пропаганда технически средстваех, гойтара пособех.

Итташ масалаш доаладе йиш я кIоаргга идейность йолаш, творчески хьисапе, дам кердадар лехаш болх беш болча пропагандистех лаьца.

Кагирхой идейни хьехамчашта юкъе карарча хана шерра даржаш латт шо-шоай творчески планагIа болх белга, «Эффективностей дикалеи пятилетке хIара комсомольски кружоко дакъа лаца деза» яха Ростовски областерча комсомольски пропагандистий болам санна йола лоархIаме инициативаш хьахул. Политически экономически дешара кулгалхой знанеша, уж идейно тешаш хиларо, цар организаторски таланто гIо ду комсомольски организацешта кагирхой политически сакхетам дIахо лакхбе, боахами культуреи хьалара ерригача участкашка цар хьинар айде.

1977—1978 дешара шу чакхдаьннад, дIадолалуш да политически дешареи экономически образованеи система кердача дешара шера кийчо елга. Из хургда марксизмана — ленинизмана ларде латта принципаш, Маркса, Энгельса, Ленина балхаш, КПСС XXV съезда решенеш, ВЛКСМ XVIII съезда материалаш, парте кхыдола документаш, Л. И. Брежнева даь къамаьлаши доклалаши Iомаелга дIахо кIоаргдеш дола шу. Шерра даржаргда СССР, РСФСР, НГIАССР Конституцеш Iомаер.

Чоалхане а бехктоккхаме а да керда дешара шера пропагандисташта хьалхашка оттадергдола декхараш. ХIанззехьа, дешара группаш вIашагIйохкашехьа, кийчбала беза уж а: хIаране хьахаржа еза эшаргйола материалаш, оттае еза шийн творчески план, лаха еза гойтара пособеши пропаганда технически средстваши.

5 июне КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа хиннача методически конференце итогаш йир комсомольски политически просвещене системерча комсомольцийн кагирхойн дешара. Конференце дакъа лоацаш хиннараша отта а яь чIоагIйир хьатIадоагIача дешара шера йола рекомендацеш. Пропагандисташтеи комсомольски комитеташтеи хьалхашка лоархIаме декхараш отталаьд, хIаьта уж кхоачашдар кагирхой политически хьехамчаша цар лоархIам кхетабарга хьежжа хургда.

М. ХОЛОХОЕВ,
КПСС обкома политически просвещене ЦIеи консультант.

Комсомола орденашта — ялх вахта

Назрановски «Электроинструмент» завода механически цеха къонача коммуниста Погоров Ахьмада кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригада дIайолайир Ленински комсомола 60 шу дизара сийна «Комсомола орденашта — ялх ударни вахта!» яхача девизагIа йола социалистически яхь.

Завода комсомола комитето комсомольско-кагирхой бригадашта, цхьаьцa болча къонача болхлоштеи комсомольцаштеи юкъе из социалистически яхь лелаяра условеш кийчйир. Цар цхьа вахта цхьан бетта чакхйоал; из йолалу хьалхарча бетта 29 дийнахьа, хIаьта шоллагIча бетта 29 дийнахьа чакх а йоал. Цу бригада тIеххьара вахта комсомола цIей долча дийнахьа 29 октябре чакхъяргья. Цу яхьа итогаш ю хIара кIиранеи хIара вахта чакхйоалаши. Хьалхара моттиг яьккхача бригадана вымпели ахчан совгIати лу, хIаьта коллективо ше къоаставаьча бригадацара цхьан сага мах боацаш доазол дехьа ваха путевка а лу. Массайолча цеховой комсомольски организацешка, группашка кийчдаь стендаш да цIаккха дицлургдоаца граждански тIема хана хиннача хьалхарча комсомольций денали завода комсомольцаша даьха толамаши дувцаш.

Укх бетта завода къонача специалисташа участкашка, цехашка, отделашка комсомола истори дувцаш итташ лекцеш йийшай.

Завода мехкарийи кагийча наькхеи хьинаре къахьегам 'май бетта хетабаь бар ВЛКСМ хьалхарча совгIата Къахьегама ЦIеча байракха ордена.

Дукха ха йоаццаш ВЛКСМ комитето хьалхарча вахта итогаш йир. Цига хьалхле яьккхар Къахьегама ЦIеча байракха орден лелаеча Погорова Ахьмада бригада. Цу бригада шоаш тIаийца социалистически декхараш дуккха а тIеххкхоачашдаьд. ШоллагIа моттиг яьккхар Дзармотов Мусай бригада.

Завода комсомольцашеи кагирхошеи лерхI укх шера план Ленински комсомола 60 шу дузаш кхоачашъеи ялхлагIча вахта тIехьарча кIирана шоаш кхоьяьча бедалах къахьегеи.

М. ЗУРАБОВ.

ДЕГIАУХ ЧУРА АВИАЛИНЕШ

Фегарча наькъаша вIашагIийнизай тахан 3600 гаргга городаши нах баха моттигаши. АПН корреспондентаца къамаьл деш цун дегIаахара перспективаех дувц граждански авиаце министерства коллеге члена, перевозкаш вIаштIехьъяхара управлене начальника Панюков Бориса.

— Граждански авиаци — Советски Союза цаI йолча транспортни системах дIахала йиш йоаца дакъа. Автомобильни, машинаньакъа, хи тIара, форда тIара сообщенеш тха конкуренташ яц. Оаха цхьаннега ца дулар шоллагIчо ду. тIаккха из да бахача наьха а халкъа боахам дегIаахара а хьаштaшка хьежа. Цудухьа тхо гIерт эггара хьалха кхыча транспортага гIолла бувзам боацача городашкеи нах бахача моттигашкеи кхачара фега гIолла тIаьш тахка.

СССР географически картага хьежача гуш да, мехка европейски дакъа тайп-тайпарча транспортни коммуникацеша къоарздаь хилар. Нагахьа санна из СибирегIеи, Гаьнарча Малхбоалеи, Крайни Севера территореца нийсдича, вешта аьлча промышленность геттара сиха дегIайоагIача районашца, цIаькха а кхетаду Коммунистически партеи, Советски правительстваи граждански авиацена хьалхашка оттадаь гаьна а кхача хала йолча а районашка фега гIола перевозкаш елга дIахо дегIадоаладар Iалашдара декхар актуальни хилар.

— МалагIа декхараш да чурча линей авиатораша тахан кхоачашдераш, фуд цар карарча пятилетке де дезараш?

— Тхона тхоай декхар хет эггара хьалха магистральни а моттигашкара а фегарча линей сеть комлексно дегIайоалаяр. Ховш долча тайпара, авиационни магистралаша, СибирегIеи, Гаьнарча Малхбоалеи, Крайни Севера йоккхий промышленни а культурни а центраш СССР европейски даькъ тIарча городашца ювза а ювзаш моттигашка фегара линеш дегIайоалаяра гIо мадой.

ТIеххьарча шерашка керда аэровокзалаш хьалъяьй Владивостоке, Магадане, Анадыре, Иркутске, эксплуатаце дIаеннай авиапассажираштa йола гостиницаш Красноярске, Чите, Комсомольске-на-Амуре, Тиксе, Нижневартовске. ДукхагIа хулаш латт ИЛ-62, ТУ-154 санна йола хIанзара лайнераш тIаэца тарлуш йола фегара гаванеш. Цу дерригне йиш хулийт шерра-шера 50-нега кхоачаш керда фегара лини расписанена юкъеяхьа.

КIезига теркам тIабахийтац граждански авиацена керда хIанзара аэродромни техника, механизаце средстваш юкъейоалаяра, фегарча болама доалдара система тоаяра. Дуккхача даькъе, цо гIо дир граждански авиаце самолеташеи, вертолеташеи духхьал иттлагIча пятилетка шин шера 200 миллион гаргга пассажираша, 5 миллион тонн совгIа сиха дахьа деза мовхьаша дIа-юха дIахьара.

Цхьабакъда перевозкай даькъера халкъа боахамеи бахача наьхеи хьашташ кхоачашдара къаьстта мехка гаьнарча районашка массехк проблема къоастае еза, царех керттера яр — хIанз укх сахьате вайна ма-эш-шара йоаца вай ханара самолеташ тIаийергйола аэродромий сеть дегIайоалаяр. Цу даькъе дукха хIамаш ду.

ИттлагIча пятилетке, масала, духхьал Гаьнарча Малхбоалея, Магадана, Якутски, Малхбоален-Сибирски, Красноярски граждански авиаце аэропорташ хьалъеи реконструкци еи хьахийцад чакхъяьннача пятилеткагIа дIадахийтачул шозза хIана дац аьнна дукхагIа ахча. ПланагIа лаьрхIа да Петропавловск-Камчатскера, Якутскера, Норильскера аэродромашта а ИЛ-62 тIаэцара реконструкци е. ХIаьта ТУ-154 Iохувшалургья Улан-Удэ, Усть-Куте, Благовещенске.

РСФСР Госпланаца цхьана чIоагIъяьй 1976—1980 шерашка моттигашкарча фегарча линешка граждански авиаце объекташ, йоккхача колхозашкеи совхозашкеи гIетта-Iохувща майдаш хьалъяреи реконструкци яреи план, хIаьта иштта 1990 шерага кхачалца йолча хана моттигашкарча линешка аэродромаш дегIаахареи дIанийсъяреи комплексни схемаш.

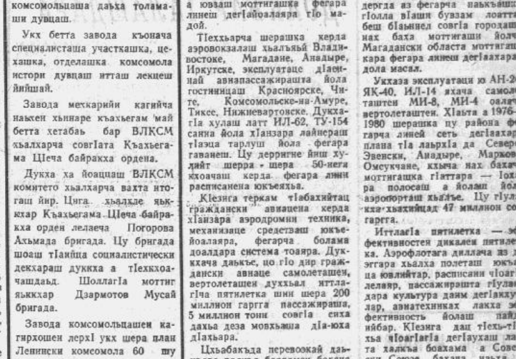
Бийсаи а, воча хаоттама хьалашка а сигала гIолла лела йиш хилийтара моттигашкарча фегарча линей аэродромаш Iалашъергья вай хапарча оборудованеца. Аэрофлота берригача пассажирех кхоалагIа дакъа гаргга лоацача моттигашкарча линей фегарча путешественникашта эша гIулакхаш лоаттадара хьалъеш я лаьрххIа йола технологически оборудовани а йолаш хургйола керда аэровокзалаш. Духхьал иттлагIча пятилетка хьалхарча шин шера эксплуатаце дIаеннай искусственни тIехе а йолаш йола 100 аэровокзали, 50 гаргга гIетта-Iохувша полосаши. Цу тайпара дола гIулакхаш дар бахьан долаш дIадахача шера моттигашкарча линеша 24 миллион саг а вигар, 470 эзар тонн мовхьаш а дихьар.

Иллюстраце хьисапе доаладергда аз фегарча наькъашка гIолла вIаши бувзам лоаттабеш бIаьннел совгIа городаши нах баха моттигаши йолча Магадански областa моттигашкара фегара линеш дегIаахарах дола масал.

Укхаза эксплуатаци ю АН-24, ЯК-40, ИЛ-14 яхача самолеташтеи МИ-8, МИ-4 оалача вертолеташтеи. ХIаьта а 1976—1980 шерашка цу района фегарча линей сеть дегIаахара плана тIа лаьрхIа да Северо-Эвенски, Анадыре, Маркове, Омсукчане, кхыча нах бахача моттигашка гIаттара — Iохара полосаш а йолаш йола аэропорташ хьалъе. Цу гIулакха хьахийцад 47 миллион сом гаргга.

ИттлагIа пятилетка — эффективностей дикалеи пятилетка. Аэрофлотага диллача из да эггара хьалха полеташ юкъах ца ювлийтар, расписани чIоагIа леляяр, пассажираштa гIулакх дара культура даим дегIаккувлар, авиатехниках лакха эффективность йолаш пайда ийбар. КIезига дац тIехь-тIехьа чIоагIагIа дегIаухаш латта халкъа боахама а Советски Союзе бахача наьха а авиаперевозкай даькъера хьашташ кхоачашдара дIахо де дезараш.

Юрий ГОЛЫШЕВ.
(АПН).

БЕЛОРУССКИ ССР. Барановичски автоматически линей завода коллективо толаме караерзаю керда производственни мощносташ. Укх шера хьалха хинначунца нийсдича продукци маьхала йоаккхилга 45,2 процент лакхде лаьрхIад.

ХIанз предприяте кийчъеш я КамАЗА дIаяхьийта 5 комплект автоматически линеш.

СУРТАШ ТIА:

1. Завода сборочни участок.
2. Фланцаш еча участка токарь коммунист Александр Шамаль. Завода проектни мощносташ караерзаеча хьинаре дакъа лацарах цунна еннай «За трудовое отличие» яха медаль. А. В. Шамала дош деннад пятилетка кхоалагIча шера задани СССР-а кердача Конституце шу дузача денга кхоачашъе.

Э. КОБЯКА сурташ.
ТАСС фотохроника.

Халкъа рузкъан кхом а бе хьурмат а де

ЕЧА ЙОАКХОНГА ХЬЕЖЖА...

Кхом беши зехьа ца дойташи халкъа рузкъах пайда эцара йоакхо къаьстта дуккагIа ю вай мехка КПСС XXV съезда решенешца ювзаенна. Из кхетадеш а да, хIана аьлча производства эффективность цунца айхха ювзаенна я. ТIаккха мишта оттабаьб из болх Сунженски района боахамашка?

— Материальни ресурсай кхомбара гIулакх лаьрххIа теркам беш леладу боахаме, — аьлар тха хаттара жоп луш, Ленина цIерагIча колхоза председатела Чилаев Шудина. — Цу гIулакха къаьстта мероприятеш оттаяьй халкъа тIахьожама контролераша я. Уж кхоачашъеча повкъостал ду колхоза берригача специалисташа. дуккхача болхлоша.

Халкъа рузкъах кхомбеш пайда эца торо хулийт де дезар ховш болх вIаштIехьбаккхаро, хьалха латта опыти Iилманна карагIдаьннарашн производствана юкъехкахьаро, агротехнически а зооветеринарни а бокъонаша дIадеххача тайпара боахам лелабаро. Цу балхаца эггара хьалхарча моттиге латт учети тIахьожами. Из хьахьекхад дуккхача тоххамаша, масалаша. Колхоза кулгалхоша дувц шоаш цу балхацара зийнараш.

Машинно - тракторни парк— колхоза производствацара лоархIаме дарех дакъа да. Цо нийса, пайда луш болх барга хьежжа хул боахаме юххера а хьахулаш йола итог, цунах тийша да планаши тIанийца социалистически декхараши кхоачашделга а. Цудухьа хьалхарча даькъе цу парка балха тIабихьар колхоза специалисташен механизаторашен шоай теркам, хIаьта халкъа тIахьожамхоша шоай зема кIаллаьцар запасни оатхалаш, доагорхкыйола материалаш кхом беш дIаахнйтара дош.

— Тхо фе хила доагIаш бахьанаш долаш дар, — йоах колхоза халкъа тIахьожама группа председатела Баталов Зайнде. — Каст-каста хулар укх тайпара сурт: ара болх беш латташ тракторн юхе воацаш саги. Цхьанне а гIулакх хилацар ишта пайда боацаш дуккхача сахьаташка доалеча доагорна, болх барах ханал хьалха къалуча механизмашца. Цхьаболча гIайгIа-водителаша е трактористаша, стартер болх беш ца хилча, машина е трактора ко кулгаца ца кхостадар духьа я болх бечара дIайоаяцар техника.

ТIаккха колхозе лаьрхIар цу тайпара довл дайнача гIулакхаца цIенхаштта къовсам лоаттабе. Колхоза правленегарен специалисташкарен дийхар пайда ца луш йола затраташ йоацача дIакхоаччаш кIезигъергйола организационно-технически мероприятеш оттаелга.

Иштта наькъаца хьахилар производстве хьалха латтараш, шоай болх дикеи тешамеи дIахьораш морально а материально а хьаллоацаш йола система. Цар кходаьча доагорах, материалех йоагIаш йола процент царга дIакхачийта баьлар колхозе. Цунца цхьана мероприятешца лаьрхIар кхом боацаш халкъа рузкъа доадерашцара лелабе беза къовсам а. Принцип укх тайпара яр: кходаьдий доагор, килограмм — дIаэца цун маьхах 40 процент хьай алапена кхы тIа. нагахьа доагIачул тIех доагадаьлий — хьатакха цун маьхах 60 процент.

Машинаштен тракторащтен заправка еш йола пункт (нефтебаза) центральни усадьбана юхегIа хьаера, доагори даьттеи централизованни хьисапен лимитно - дIаэцара карточкаш тIа ергйолаш оттайир учет. Заправщикалла оттавир халкъа тIахьожама группа член Мовсаров Абоязит. Юххера а, цу доадам боацаш тхона хийттача гIулакхо 5 тонн совгIа доагор кходайтар. Из а шера йола производственни заданеш тIехкхоачанъяьча хьалашка.

Е цхьаькха масал. Хьайбай фермашка берригa вIаштIехьа доацилга гучадаьлар правленеен халкъа тIахьожамхоштен. Доакъар лечкъадеш я цадоагIача оагIорахьа ухаш а моттигаш хилар. Цул совгIа базашкен бешкарташкен колхоза доаца доахан да яхаш сигналаш аха яьлар. ЦIаьхха из ходала атта дацар арахьара бIарг лакхарах — эзар совгIа хьайба да боахама ший доалахьа.

Техкача гучадаьлар уж сигналаш бакъйолга. № 2 йолча шурий-товарни ферме (В. Амагов заведующи волча) колхозачарца цхьана кхоабаш хиннадар бахача наькха 15 бежан. Бехке хиннарашта таIазар дир, хIаьта доаханна тийннача доакъарий мах цар даьшкарен ферма заведующегарен хьаьбаькхар. ДIахо доакъар дIахецара а из лорадара а тIехьа боагIаш бола тIахьожам оттабир, рационагIен лимитагIен доаттIача бесса дIахеца даьлар из.

Иштта масалаш кхы а доаладе йиш я Ленина цIерагIча колхозера, Сунженски района кхыча боахамашкара. Из кхом беш халкъа рузкъа леладерий «почерк» я.

Цхьабакъда, массанахьа дац иштта. Масала, XX партсъезда цIерагIча колхозе. ДIадаьннача юбилейни шера цу боахаме духхьал хьайбаш леладеча цхьан даькъо 900 эзар сом зе дир. Бахьанаш дар — деттача доахан кIезига шура ялари къона доахан (Iаьсий) ла йиш йоацаш дукха доври. 449 хьайбя, е цу 1977 шера лаьрех кIара дилагIдола Iаса делар колхозе.

Укх шерара хьал а дикагIа дац. Делкъийга дн кхаьча ха яр тхо цига нийсленнар. Детташ дола доахан эггара антисанитарни долча хьале дар, хIаьта уж — ферме кхоабача 1300 бежанах кхоалагIа дакъа совгIа да. Санпропускник болх беш яцар, медикаменташи прибораши тоъацар.

Доахан — пхоара дараш а Iаьхара дисараш а цхьана латт. цхьатарра, цхьан рационагIа кхаба а кхоабаш. Доахан дахкаш йола моттиг а яцар. ший цIеналга диллача, эрга йолаш. БIехачен шийлачен Iодаь Iаса цу сахьате цамогаш хул. Лазарехи доаггIача тайпара ца кхабарахи царех 25 процентага кхоачаш Iаьсий Iодаьча хьалхарча декаде дов (дийнахьа шозза мара хIама хьувкхацар царна, рационага диллача 5—6-зза доагIача).

Хьайбаш доврах хинна Iац колхоза хула зе. ДикагIа латтац доакъарийцара болх а. Хьалъеш латтача доакъар кийчдеча цеха уллув соахка лаьттагIа еллаяр 600 тонн силос. Из чуйоллача хана йоагIаш йола технологи лора ца ярах ерригa силос телха а телха йоахкаелар. КIоага чура хьал а яьккха дIакхосса йийзар юххера а. Цунах хинна зе, духхьал цунга дIадахар лаьрхIача, 5 эзар сом совгIа да. Доакъар ца тоъарах хьайбашта хинна зе вай вIалла ца хьоалича а. ХIанз-м цхьадола доахан аргIерча фермашка дIадигад, хIара денна хулаш хинна зенаш а кIезигагIча боараме да. Бакъда хинначох а хIама аьннадац укхаза сагага, е бехке вар белгал а ваьвац. Ишта лел халкъа рузкъан кхом бара гIулакх шоллагIча боахаме.

Д. ХАКИМОВ.

Назрановски совхозе - техникуме духхьал доакъар Iалашде вIашагIъелла бригада я укх деношка боахама хьайбашта сенаж кийчъеш. Коллективо кIоага чу еллай 198 тонн сенаж, ерригa а йолла лаьрхIар 250 тонн я.

Хьинаре къахьег доакъар Iалашдеча механизатораша Даурбеков Арсангире, Чариев Махьмада, Кодзоев Хьажбикара, Евлоев Махьмада, Падиев Османа.

Шофераша А. Хамхоева, А. Галаева, Б. Гандалоева, Р. Мальсагова сенаж йоацаш сеца латтийтац болхлой а техника а.

СУРТАШ ТIА: аьрдехьа — механизатора Падиев Османа хьалтела паркхаш дIанийсдеш ва Костоев Махьмадгири; доакъар Iалашдерий бригадир Бархапоев Iумар, механизатораш Евлоев Махьмади Кодзоев Хьажбикари (аьрдехьара аьттехьа).

И. ПЛИЕВА сурташ.

ИттлагIча пятилетка мулаш

ГОРОДИ ЮРТИ: ПРОБЛЕМЕИ ИЗ КЪОАСТАЯРИ

Городи юрти социальни маIан долаш я. Уж вIашдухьал латтилга общество дегIаяра бIарччача замах доалла гIулакх да. Ха яр из вIашдухьале, общественни боахама тайптайпара доакъой прогресс цхьатарра ца хиларца дашха (цу тIа а нийса лархIа а) гIерташ. ХIанзара город хьахулар фабрикаш, дегIаена транспорт, йоккха торгови оборот бахьан долаш. Юрта из дерригa а доацаш дар. Цудухьа лерхIаш дар из тIехьа йисанза яргьяц яхаш.

ХIаьта бакъдар аьлча, общественни дегIадоагIача юрт юстара йоахар технически прогрессал дуккагIа производства капиталистически формаш яр. Нагахьа санна цун чотагIа йIаьхий хулаш, цунна эксплуатаци еш хиннаяле из городской капиталист юрташкарча шоай доалахьа рузкъаш дарел низ болашагIа вIаьхегIа хиннилга дар. Из бахьан долаш городан юртан юкъера юкъ тIа-тIа йоккхагIа хулар.

Социализмо из тенденци дIа а яьккха кердаяр белгалйир— городан юртан юкъера вIашдухьале дIайоакххилга. Укхаза цIаьккхазза а белгалдича бакъахьа да дувцар социально-экономически характеристикех, производство, культура, вахара бытовой хьалаш, иштта кхы дIаходараш дегIадоалалеча нийсхо ца хилар дIадоаккхилгах лар. Социологаша: «Юрта кхоане йий-хьоагI?» яха шоай цIи хеза хаттар деча хана, кхетадеш ма-хиллара, царна хетац берригаш а йоккхийча городашка баха гIоргба, хIаьта юртех нах ца баха моттигаш хургья аьнна. Социалистически городо юрта гIо ду исторически хьахинна тIехьадисар дIадаккха, цунна керда техникеи технологии а лоаттаеш.

ХIаьта а городан юртан юкъера башхалонаш йолаш я. ХIана?

Укхаза ала деза городи юрти дегIаяра СССР-е социализм хьалъеча хиннача ший тайпарча хьалаша яьча влияниеех. ДIадолалуше а керттера дегIаяра [illegible] Бахьанаш доккхий дар: империалистически агресси кхерам тIатувсаш яр, дунеи боахамах Советски мохк хьакъоастбе гIибрта хилар. Цун промышленности кIезига дегIаена яр, къаьстта еза-йоккхи. Цудухьа сихйоеза индустриализаци. Городаш сихха дегIаухар, дукха миллионаш болча ахархоех болхан нах хилар. 1917 шера городашка бахар 29,1 миллион нах, хIаьта юрташка 134 миллион гаргга. 1940 шера городашка — 63,1 юрташка — 131 миллион! ХIара 1977 шера — 159,6-н 98,3-н миллион.

Статистически даннеша тешал ду юрташка бахача наьха вахара къахьегама, быта хьалаш городерчарна гарга дигара дешаш хIанз а итташ миллионаш болча нахага кхоачаш хилара. Из царга кхоачаш юртарча цхьан сага городераши саг кхоачаш хилар бахьан долаш а, хIаьта кхоавткъа шу хьалха сурт кхыча тайпара дар: виъ юрта — цаI городе.

Городеи юртеи социально-экономически хьал дIахо вIаши гарга дигара стратеги дош комплексни къоастадарах латт. Тахан хьалхарча плане цхьатарра эттад ши декхар: цаI — юртбоахама производствана индустриализаци елга сихдар, юрта бахача наьха къахьегама социально-экономически производственни хьалаш тоадар, вож — цар вахар тоадара боарам айбари социальни дегIадахкара тIехьадусилга дIадаккхари.

Вай юрта боахама реконструкци малагIча боараме еш я, мел сиха ю хьахьокх капиталовложений цифраша. ВорхIлагIча пятилетке уж яр 49 миллиард сом гаргга, бархIлагIча — 82 миллиард совгIа, нийслагIча — 131,5 миллиард сом. Укх пятилетке юрта боахамга дIадохийтт 170 миллиард сом, царех хул 1976 — 1980 шерашкарча ерригача капиталовложенеех 27 процентал совгIа.

Вай юрта боахам ший цхьайолча отраслешка комплексни механизаци яра декхар кхоачашдарга айхха тIакхоачаш латт. ХIанзарча Iилма ларда тIа революци хулаш латт технологе а. Бакъда, хIаьта а къахьегама хьалаш чоалханеи цкъаза хален хул. Юртара кагирхой харжара дукха професеши творчески дегIаахара торонаши шоашта хилча бакъахьа хеташ ба. Из хилийтара эггара хьалха нах бахача моттигашка диззача шера бе болх хилийта хьажа деза. Цхьан дешаца аьлча хIанз а дукха дешаш да къоастаде дезаш. Уж къестаду юртарча къахьегама хьисап хувцарга хьежжа, цох индустриально вIаштIехьбаьккхина балхан социализаци яь, технически дика Iалашбаь къахьегамашна барта хьежжа.

Цхьа бахьан доацаш дац юрта боахам дIахо дегIабоалабара накъьаш къовсадеш боахамашта юкъерча кооперации, агропромышленни интеграци ларда тIа цун производствана специализаци концентраци [illegible] юрта вахара. Юрта боахама специализаци яро хьакхой керда отраслаш, производстваш, профессеш. Юрт интенсивнегIа яха а болх бе а йолаенна, городагара хьаэц къахьегам вIаштIехьбаккхара приемаш. Уж вIаши гарга йолх хоздамбеча даькъе — производстве.

Цу процесса вож оагIув — вахара социально - экономически хьалаш дIахо гаргга доаладар. Къахьегама хьисап хувцарал совгIа цох дIатоха деза доходий боарам вIаши нийсбар, юрта бахача наьха хьашташ сихха дегIаахар. Цу хьакъехьа теркам тIабодаш да доахаш дола алапеш вIаши нийсдар. 1960 шера юрта къахьегачо юкъера лаьрхIача доаккхар промышленни болхлочо доаккхачун ах алапи, хIаьта хIанз — 80 процентага кхоач. Юртарча дезалерча цхьан сага доходаш промышленни болхлочунца нийсйича 70—75 процент дукхагIа хиннай хIанз.

Итт шера — (1966 — 1975 шш.) болхлойи гIулакхерча наьхеи алапи юкъера лаьрхIача шера 4,2 процент дукхагIа хиннад, хIаьта колхозхой къахьегамах лур — 6,2 процент. ИттлагIча пятилетка шерашка болхлойи гIулакхерча наьхеи юкъера балха алапи 16—18 процент дукхагIа хургда, хIаьта колхозхой доходаш — 24—27 процент. Долче, юсаргья городеи юртеи вахара боарам вIаши гарга боалабара тенденци.

Доходаш, алапеш юрташка сихагIа дегIаихха ца Iеш кхыдола гIулакхаш а дегIаухаргда Масала, хьаэцаргда вай бытовой гIулакхаш делга дегIаахар. 1975 шера юрта бахача наха уж дир 1965 шера даьчул 5,8-зза дукхагIа, хIаьта цу отрасла продукци цу итт шера 3,5-зза дукхагIа хилар. 1976—1980 шерашка из тIакхетаргья 70 процент, хIаьта бIарччача мехка гIолла — 50 процент.

Юртбоахама производство, къаьстта агропромышленни объединенеш сихха дегIаахаро, вахара боарам айбаларо, юрта гIишлош дукхагIа хьалъяро юрта бахача наьха вахара хьисап хийцад. Дукха хьалха денз общества социальни йист, къахьегам во вIаштIехьбаьккхан шийла хьелаш тIехьадигIо во йолаш хинна [illegible] вIаши гIо дарен отношенеш. Вай программи де лерхIар — городаши юрташи баха [illegible]

РАКИТСКИЙ Борис,
экономически Iилмай доктор.

Брянски фосфоритни завода рудника коллективо хьайийна «Iалашъяь хьувкъийташ дола хьоар» даккхара йола сезон.

Фосфоритни руда хьадаькъкачу тIехьагIа из хьадаькхача моттигашка рекультиваци я. Укх шера 150 гектар долча лаьтта дIайоагIаргья къона хьу.

Минеральни удобренеш яхара шера йола план Сийлахь-боккхача Октябра цIейга кхоачашъеш кхы тIа 50 эзар тонн руда даккхен лаьрхIад коллективе.

СУРТА ТIА: Ольшански карьере фосфоритни руда доаккхача.

В. УГЛИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДА ВОАЦАШ САННА ЛАТТ...

МагIалбика районерча «Алханчуртский» совхозе дукха гIирсаш даьд из йиллача денз. Волалушшехь аьлча, эзараш сомаш ахча а дохийташ хьалйир совхоза центральни усадьбе Керда Редант яхача юрта, газ дIа-юха екъаш йола станци (ГРП). ХIанз цига хьокха баьгIа моттиг а яц. Кирпичий карт, станци чухинна цIа, хьахой чубаьха цIа, турбаш, кхы дукхача маьха йола оборудовани «когаш яхай».

Иштта дIайихьай Юкъерча Ачалкхе мелча хи тIа хьалъяь хинна банин общежитеи. Царга 25 эзар сом ахча дахийтадар совхозо. ХIанз кораши, наIараши, тIера шифери водачо а воагIачо а дIаккхухьаш латт. «Грязелечебница» йовцача хьисапе йийрзай.

Иззамо масалаш дукха доаладе йиш я тахан совхоза боахамах лаьца. Малав бехке? Из ха безам болаш саг вац совхоза кулгалхоех.

ДикагIа дац юрта чухь лаьтта леладара гIулакх а. Юрта юкъе улл хьалха сомий беш яьгIа ши гектар совгIа дола лаьтта. Укхаза хинна гIамгIаш 6—7 шу хьалха, пайдана яц аьнна, трактораца дIаяьхар. Экскаваторо даьха кIоагаши, юхе диса овлаши гударгаши хIанз а латташ я. Кхыметтел аьха шаьр а даьдац бешара лаьтта иззал ха дIайодаш. Шерра-шера йоархIаш тIа а ювлаш, цискаши жIалеши тIа а лелаш латт хьалха хоза беш хинна моттиг. Iалам лорадарах долча РСФСР Закона 20-ча статья цIи я «Ведомствайи, предприятейи кулгалхой бехктокхам» аьнна. Цу тIа белгалдаьккхад: «лаьттан участкаши, кхылола Iалама хьалаши карадолаш бола учреждененйи, предприятейи, организацейи кулгалхой декхарийла ба Iалама ресурсаш лораелгеи уж хьурмате лелаелгеи, юхаметта увттаелгеи Iалашде».

Малав-те «Алханчуртский» совхозе ишта да воацаш йисача цу моттигий «оагIув» хьаллоацаргбар?

И. БАРАХОЕВ,
тха штате воаца корреспондент.

Д О Ш КХОАЧАШДАЬД

Лакха хьокхамаш гойташ къайоагIа Шелковской района «Красный пахарь» яхача совхоза воккхагIвола жа Iу Ахмедов Гаспула кертте латта бригада. ХIара 100 живо 152 Iаьхарг баьб. Шоаш денна дош кхоачашдаь Iийнабац жа леладераш: цар тIанийца декхар дар хIара бIаь жийна тIехьара 140 Iаьхар хьакъоастабе, аьнна.

Из толам ше-шегIа хиннабац. БIу ца къожабеш къахьийгар жа Iуша дIадахача шера, дикагIйолча доажадир жа. Гурахьа санна Iай а лертIа Iунал дир къайбашта, хIаьта жево Iа доаккхаргдола базаш йIоахъяь кийчйир ханнахьа.

— Цхьаккха Iаьхарг ца къастийташ чакхбаьккхаб жа Iуша жа дахкара болх, хIанз тха керттера декхар да уж дIахо лорадари дика хьалхкедари, — йоах воккхагIволча жа Iуно Ахмедов Гаспулас.

Из уйла йолаш я ерригa коллектив.

Е. ФАРНИЕВА.

ПАЙДАНЕ ГIУЛАКХ

«Малгобекнефть» мехкдаьттеи гази йоахача управлене къаьстта дика къахьегаш хьайоагIа мехкдаьттен гази йоахача № 1 йолча цеха коллектив. Социалистически яхьа инициатораша, «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа болх а беш укх шера 5 бетта планал совгIа 510 тонн «Iаьржа дошув» даьккхад. Цу участке шерра юкъейоалаяьй автоматизации механизации яра керда техника, чакхъяьхай къаьнача фондана обработка яра тоъал мероприятеш. Иштта ялх скважинана цементаж яьй, йиъ скважинана гонахьарча доазонна обработка яьй. Къаьнача скважинашта е йоаггIача бесса обработка яро чIоаггIа пайда лу. Цу тайппара, № 428, 437 йолча скважинашта обработка яро цар ден-бус доаккха мехкдаьтта хьалха доаккхаш хинначул тоъал дукхагIа хилийтар.

Цу цехе ерригa а бригадаш шоайла яхье яьнна къахьегаш я. Доккхий толамаш доахаш ба къахьегама ветеранаш, производстве хьалхалаттараш: М. В. Торий, И. И. Крахмаль, иштта кхыбараш. Кхы а дикагIдола толамаш даха лерхI цу коллективо укх шера плани социалистически декхараши кхоачашдеча.

М. АТАЕВ.

КЪОНА БОЛХЛОЙ ТIАКХЕТАРГБА

Массайолча дешара заведенешка санна профессионально-технически училищашка а дIайолаеннай экзаменаш. Номер 4 йолча профтехучилище дешар чакхдалара экзаменаш дIалуш 220 зIамига саги йоIи я. КIоаргга бурув теха гази мехкдаьттеи доаккхача моттиге бурув деттачуна помощник хила дешар чакхдаьккха воал укх шера 48 саг, буровойш лелаеча къахьега кийчлуш 53 электромонтер ва, химически анализ еча болх беш хургва 49 лаборант, автомобилашта ремонташ е кийчваьв 42 слесарь, арахецаргва 28 газоэлектросварщик.

«Грознефть» яхача объединене диплом хьаэцалехьа хьалхагIа хулаш йола практика чакхйоаккхаш воал уж массава а. Царех хIаране июль бетта хьаэцаргда шо-шоай профессех дола дипломаш.

Дипломаш хьайица баьлча квалифицированни болхлой а хинна уж массавар дIаоттаргва халкъа боахам дегIабоалабеча ши-шийга доагIа дакъа хьа а лаьца.

«Тюменьнефтегазстрой» яхача треста предприятешка къахьега гIоргва 90 къона специалист. Царна юкъе ба комсомольцаш — бурувдеттарий, помощникаш Эдилгиреев Хасмухьмади Яшуев Руслани. Цул совгIа дика болх беш цига дола а лаьрхIад цар.

Из училище чакхйоаккхаш Вьетнамски Социалистически Республикера бена 25 зIамига а за.

Я. БУБНЕНКО.

Социалистически Югославера хоамаш

ВЕЖАРАШХА ДIА-ЮХА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАР

Хадданза дегIаух Югославе СЭВ членаш долча мехкашца леладу бувзамаш. 1976 шера кулгаш яздаь пхе шера йола соглашенеш 28 миллиарди 800 миллиони доллара лаьрхIа яр. Цу дерригнех аханел хайра кIезигагIа доацар Советски Союзацарча товарооборота доагIаш да.

Цунна тIехьара моттиг СФРЮ партнерий списка тIа дIалоац ЧССР — 4,2 миллиард, Польша — 3,2 миллиард, ГДР — 3 миллиард доллар.

Югославски оагIонна хетачох дуккхача ханна лаьрхIача соглашенеша, къаьстта производствана специализации кооперировании яра даькъе, эггара дикагIча тайпара новкъостал ду Югославе СЭВ мехкашцара торгови бувзамаш дегIадоаладаран дIа-юха леладу экономически гIулакхаш чIоагIдаран.

ЛАЬТТАН КIАЛХАРА ЙОАККХА ЭНЕРГИ

Белградски университета горно-геологически факультет хIанз тохкамаш деш я мехкарча лаьттан кIалхарча хин кхоачамех электроэнерги хьаяран, хIаьта иштта йIовхалан пайда эцара.

Югославски специалисташта хетачох из чIоаггIа пайдане хIама хила мегаш да. Из цар бакъду 1973 шера денз дунеи 50 мехка лаьттана кIалхарча дIайхача хин энергех электрически энерги еш хиларца.

ТОХКАШ БА СРЕДИЗЕМНИ ФОРД

Дукха ха я Средиземни форд Iомабара юкъе дакъа лоацаш Югослави йола. Ховш да, кхыметтел 1868 шера хорватски Iилмахочо Спиридон Брусина Iилмайи искусствайи Академе новкъостал а деш цу хьакъехьа цхьадола гIулакхаш даьлга.

Тахан из гIулакх леладеш ийс институти организации я мехка. Дукха ха йоацаш хьалъе йолаяьй Средиземни форд Iомабара дунеи тIа йоккхагIъярех Iилма-тохкама центр хургйолча Гидрографически института керда здани. Цига оттаергья кердагIа йола оборудовани, цу даькъе электронни вычислительни яр а йолаш. Кердача здане проект оттаеча хана шерра юкъеззар доазол дегIа опыт, цу даькъе советски яр а йолаш.

СЕЛЕКЦИОНЕРИЙ ТОЛАМАШ

ТIеххьарча шерашка югославски селекционераша дикка доккхий толамаш даьхад. Цар хьадаьча кIин сорташа торо хулийт гектара тIара 50 — 60 центнер ялат дакха. Царех дикагIа дараш — «сава», «партизанка», «славонка», «крагуевац-56» дика хьувкъаши дикен хилар бахьан долаш дукха ха йоацаш Нови-Саде хиннача дунеи халкъашта юкъерча юртбоахама ярмарке хьахьокхаш хиннад. Уж сорташ дика лаьрхIад Венгре, Чехословаке, Румыне, Советски Союза ялат леладераша.

Иштта дика хилар цар хьаяь кхыйола юртбоахама культураш а. Масала, шекара свеклай кердача сортех къаьначарех доаллачул кхозза гаргга дукхагIа шекар доалл, — 21 процент. Генарех доалла даьтта 36 процентагара 56 процентага кхоачаш дукхагIа хиннад. ХIаьта цига хьадаьча хьажкий сорто торо хулийт — хIанз укх сахьате опытни участкаш тIара мара еце а — гектара тIара 60 — 70 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца.

Деррига лаьрхIача тIеххьарча 20 шера югославски селекционераша дика хьувкъаш долча кIин 60 сорт, хьажкIий 157 гибрид, 30 совгIа шекара свеклайи генарийи сорташ хьадаьд.

СТОЛИЦА — 1100 ШУ

Укх шера ши юбилей езъеш я югославски столица. 11 бIаь шу хьалха Саван Дунайн яха хиш вIашагIкхеттача уллача къаьнарча славянски городах Белград аьнна цIи тиллай.

Город хьаяра исторе хьакъехьа дувцаш я цу цIейга лаьрххIа кийчъяь Къаман музеера керда экспозици.

Гаьнна хьалха дIаяхача ханара дар дагадоагIаш а лоархIаш а болча белградцаша дицдалийтац шоай керда истори а. Дукха ха йоацаш дездир цар Кердача Белграда — Сава аьрдехьарча йисте тIом дIабаьнначул тIехьагIарча 1948 шера диллача — города даькъа 30 шу дизар. Цу хана укхаза массанахьа хIана яц аьнна ушалаши гIуми яр, хIаьта хIанз 50 эзар совгIа йолча дика кийчъяьча квартирашка вах укхаза 180 эзар гаргга саг.

Керда Белград — из къонабарий город. Укхаза я иштта къона ворхI эзар саг ваха студенчески городок а.

Н. БЕССОНОВА. (АПН).

Белград.

ЧССР. Оломоуце — Къилбаседа Моравен промышленни центре — я шерний промышленни вашки предприяти — «Ольма». Дени буьс укхаза хIанзара оборудование новкъосталца чакхйоакхх 800 тонн совгIа шура. Заводо арахец 36 тайпарен сыреш.

СУРТА ТIА: даьтта хьадара йола автоматизированни линий.

ЧТК—ТАСС сурт.

Доазол дехьара

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА БЕЛГАЛОНАШ

ПЕКИН ЮХАЙОАЛАШ ЛАТТ

Дукха ха йоаццаш официальни визитах Бангладеше хилар КНР Госсовета премьера заместитель Ли Сян-нян керте лаьтта дукха нах юкъехинна китайски делегаци. Ше цу мехка яьккхача хана хIамма а доха ца озалуш кхайкадора цо шие бангладешски халкъаца доттагIий уйла йолаш а из чIоаггIа хьамсара хеташ а хилар. Шийнига хила везаш хинна ха чаккхйоалаш цо кулг яздир цхе шера Бангладешага дIIакхоачаргйолаш цхьайола боахама проекташ кхоачашъяра 59 миллион доллар далар ах йолча соглашенена.

Ховш да, тахан Пекино дукха хIама лургдар Яхья Хана диктатура хьаллувцаш хинбар мала вари бенгальский къам-мукъадаккхара болама дуxьаларча къовсама из хьалхьедаьр мала вари бенгальски халкъа диллурга. Долчa бесса аьлча, эггара хьалха китайски кулгалхой бар цу ханарча Малхбоален Пакистане баьхача наьха къам - мукъадаккхара болам къоабалбе ца тигараш, долче, кхыметтел царна моральни гIо дара декхар а тIа ца ийцараш. Шоай позица хьежжа цар дIакхайкадир Малхбоален Пакистанера гражданский тIом Пакистана чура гIулакх хилар, бенгальски партIато бахьанше къовсам лоаттабаьраш хьаллаца тиганзар. ХIаьта Яхья Хана режима гIо дора. Из дар КНР дунен тIарча Iоткъама кIал латтача халкъий баьчча хила гIийртача (хIанз а ·я гIерташ) хана!

Ер да 1971 шера бенгальски халкъа бокха кхерам тIаэттача декабрьски деношка Пекин малагIча компане нийсъелар хьагойташ дола тешал. Дакке хинна событеш шийна бIаргайна волча пакистански журналиста Саддик Салика цкъа доалалир официальни Равалпинде Малхбузен Пакистанерча бIун командующена инарала Ниязина доазонел арахьара «моральни а материальни хьаллаца» дош ленна хиларах а, «къилбаседехьара IажагIбараши», вешта аьлча китайцаш, «къулбехьара кIайбараши», вешта аьлча американцаш. Пакистанагахьа а болаш юкъе боагIаш хиларах информаци еш долча документа дакъа.

Цунца цхьан Пекино йолайир къонача шийн мукъагIарча паччахьалкхенна Бангладеша из хьахиннача юххье гIо даь Индин Советски Союзи «бехке еш» йола кампани. Малхбоален Пакистанера шерра баьржа хинна къам - мукъадаккхара болам Китая вIалла зе а ензар. «ДIакъастара тIехьарбараш тIаьръюкъе боxккал нах мара баца», йоалар Пекина. Яхья Хана уж къизача тайпара тоIабелга мога а деш. Цо йоахар халкъ хьакъоастаде деза «цаI йола Пакистан» ца меташ болча «наьха группах».

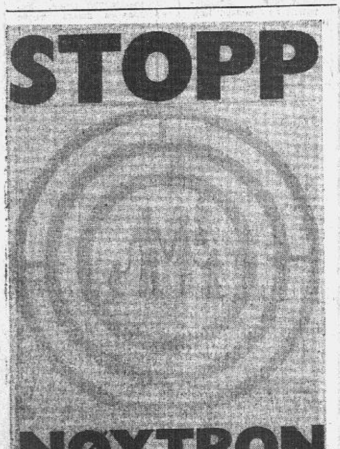
1971 шера 6 апреле КНР правительства яьча заявлене тIа из хари доллашехьа йоахар кхыча пачхьалкхений чурча гIулакхашта юкъегIертац Китай. Цхьабакъда хIанз - м пхьаннена а къайле йолаш дац, Малхбоален Пакистана гражданский бахархой тоIабара чIоаггIа эшаш хинна пакистански герзашцара низаш моттигашкарча Iаьдалаша бокъо а телаш китайски территоре тIа гIолла дIакхийла хилар.

Каракорумски тIонаькъа тIа гIолла Китаера Пакистане цахаддаш дIаухийтар герзаш тIема кхоачамаши. «Мукти бахяни» оалаш хиннача повстанчески отрядашта духьаларча къовсама Равалпинде мукъагIа хургволаш 200 инструктор вахийтар Китая партизанашта дуxьала тIемаш де.

Цу гаьннарча деношка моттигашкарча зем боахараша дукккхазза белгалдаьхар Малхбоален Пакистана территоре тIа дисланаци яь долча малхбузен пакистански герзашцарча низий тIема гIулакхий тактикен организационни структурен дукхача хIамашка диллача китайски схемай копеш да яхаш. Кхеталеш да, из цхья бахьан доацаш ца хилар. Практически Малхбоален Пакистане хиннача деррига пакистански эскара тIахьожам лоаттабеш хиннача йийтлагIча дивизе командира штабе китайски советникий группа яр. ТIема кампане планаш по дакъа а лоацаш уттайора. Цу группал совгIа Дакке яр вить сагах латташ йола эша хIамаш тIакхухьа китайски мисси. Цу тайппара, цхьаккха дича а ала йиш йолаш дац Пекин Пакистана чурча гIулакхашта юкъегIерташ хиннаяц, аьнна. Из баррикадал дехьа лаьттарашца хиннай.

ХIаьта тахан доккхийча гIулакхаш тIара маоисташ (даим борд - бордагIа бела а къежаш) ухаш ба селхан шоаш духьал хиннача халкъа мехка. Ма-аллара, Пекина дукха хIама лургдар бенгальски халкъа кховзткъе цхьайтталагIча шерара трагеди йишлург. Цхьабакъда, миллионех эцалургъяц наха Iайшача халонашта йола бехказлю.

В. КОТОВ,
АПН корр.

Дерригача дунен тIа шерра баржаш латт США дукхха адамаш хIалакдеш дола герз — нейтронни бомба хьае лерхIаш уьттаеча планашта дуxьала болам.

Норвеге «Нейтронни бомбана дуьхьлара акци» яхача боламе хIанзле а вIашагIкхийттаб ах миллион совгIа норвежцаш.

СУРТА ТIА: нейтронни герз хьадайтара дуxьаларча кампане доазошкашка Осло яхача городе арахийца плакат.

ТАСС фотохроника.

КЕРДА ФУД ВАЙ ШКОЛЕ?

Мехка вузашка, школашка, техникумашка, училищашка дешара шу чакхдоалаш латт. Дешара советски система дегIаяра сенца белгалдаьннад из? МалагIа керттера хувцамаш хиннад, масала, юкъаробразовательни школе? АПН корреспондента уж хаттараш дир СССР педагогически Iилмай Академе вице - президентага ХРИПКОВА Антонина Георгиевнайга.

— Эггара керттера дар фуд аьлча, из да,—йоах А. Г. Хрипковас, — дIаяхача гурахьа тIайийцача СССР кердача Конституцега кагирхошта юкъера образовани ялар динза даргдоацаш лаьрхIа хилар. ХIанз итт класс чакхъяьккхар, цкъа-лета, шийн тайпара граждански декхар да, шозлагIа-лета, хIара кагирхочoa эшаш дола хIама да.

1977 шера пхи миллионал совгIча кагирхочо юкъера дешар дийшад. Укх дешара шера уж, шеко йоаццаш, кхы а дукхагIа хургба.

— Хетаргахьа, тахан «массанена массе хIама» хьеха дезаш хиларо хувца хургда-кх юкъерча школа декхараш? ХIана аьлча, школа чакхъяьккха баьнна дукхагIбараш материальни производства сфере маболхий, хIаьта цо, кхетадеш ма-хиллара, Iилма-техническе прогресса боарамга хьежжа болхлочунгара дукхагIа хIама дIа ма дехий, шийна Iомадаьчох мишта пайда эцаргба селхан дешархо хинначо? ХIама дайза ца Iеш кулг-говзал йолаш а мишта хулийтаргва из?

— Цу проблемаца ювзаенна я школа вахаре хинна цхьаькха йоккха событи — 1977 шера декабре партеи правительствай тIайийцар «Юкъаробразовательни школашка дешархошта дешар хьехилга, кхетам лулга, уж къахьегамга кийчбелга дIахо эргадоахаш тоадара хьакъехьара» соцам. Цу протокольни цIера тIехьашка латт школай, цун новкъостал де декхарийла йолча ерригача пачхьалкхени общественни учрежденей болх тоабара Iалаьмате йоккха программа (алхха из дIайовзийтаро дIалоац газета оагIув).

— Цу соцам тIа эггара лоархIамегIдар фу хет хьона?

— Сона хетачох из школа йистеяьккхар са а кхеташ хургйола шийн професси харжа дикагIа кийчвар да. Цхьаболчарна хет воай юкъаробразовательни школах вай профессиональни яр ю. аьнна. Из геттара нийса дац. Соцам тIа белгалдаьд школа керттера декхар дика хьехилгеи кхетам лулгеи, кагирхой къахьега кийчбелга долга. Укх тайпара формула кораяьй цига: дешаш йоаккхача хана шийн хургйола професси Iомаяра гаргавaxa веза дешархочун. Из дац цо из школе Iомасргья яхилга. Школас из лаха, харжа новкъостал мара дергдац. Соцам тIа боккха теркам тIабахийтаб профессиональни ориентаци яра.

— Сенца белгалдоал из?

— Кхы мел дар дIадаьлча а къахьегаш доаха сахьаташ шозза дукхагIа хиларца (хIанз йоккхагIйолча классашка кIира диъ сахьата болх беш хургда бераш), цар из ха йоаккхаргъя предприятейн юртбоахама фермайи учебни цехашка, эггара толашагIйолча оборудованеца кийчъяьча школай юкъарча учебно-производственни комбинаташка. Пайдана йоаца хIамилгаш а ца еш региона эшаш дола гIулакх деш хургба уж цига. Цу тайпара учрежденеш дукхагIа хьалъелта белгалдаьд цу соцам тIа.

Бакъда керттердар — массанена, даьшта-нааношта а дешархошта а, мехка мел бахача наха къахьегам безаш кхетам балара психологически ориентаци яр. Оаха кхетаду из эггара чоалханетIа хIама долга.

Къайле яц, дукха дай а наной а ба доккхий хинна шоай бераш балхах лорадеш (цIагIа бечох а школе бечох а). Цу хана царна диллу шоай тIехьенна шоаш дер дика гIулакх доацилга... Дагадоххарах аьлча, цигара хьадагIац - хьогI аьшк тоае с хьастам дIачутоха ца ховш къонача дезалашка гIетта довнаш?

— Вай деррига бераш чакхдувлар алхха бархIшерара школа я. Цул тIехьагIа йизза юкъера образовани чакхъяккхара болча кхаь наькъах цхьаникъ: профессионально-технически училище (ПТУ), техникум, е 9—10 классаш хорж. Кердача соцамо бераша ПТУ дIахо дешар могаду. ХIаьта цагахьа санна кхувш воагIачун цига ваха безам беце?

— Кхеталеш ма-хиллара, из шийн безам боацача деша вахийта цхьанне а бокъо яц. Цох латт из педагогий кхетам балара искусство —болхлочун, тика тIа мах бечун е парикмахера говзал Iомаелта дешархочоа дезадалийтарах.

— Бераш шийн тайпара декъаргдий-хьогI цо. масала «хIамах геттара дика кхетараштa» е «моллагIа дараш санна долчарна»?

— Цкъа-дале, цхьанна а этапе бераш хержаргдац вай. ШозлагIа-дале, школа, техникум, е ПТУ чакхъяьккхачун вузе деша ваха цхьатарра бокъонаш я. Деррига а хьоах хьайха, хьа зианеех тийша да. Конкурсни экзаменаш дIаеннайй — деша. Лаккхерча школе дешачар а мах тела мича беза.

Валерия ПРУТ.
АПН корреспондент.

ФЕ ХИЛА

Пассажираш дIа-юха кхувлача водителашкара хьадехараш дукха да. Йоккха опыт йолаши говзеи, сабареи дисциплина йолаши хила беза уж.

Цхьабакъда, цхьайолча хана йоагIачул сихагIа лехк автобусаш, светофора цIе сигнал йоллашехьа наькъаш теда лучa тIехлелха гIерташ, кхыметтел малар менна болаш транспорт лехкаш моттигаш нийслу.

Алхан замалахьа дикка дукхагIа хул дIа-юха кхувла пассажираш. Цудухьа 10 июнагара 30 июнага кхаччалца еш я «Автобус» яха ерригсоюзни рейд. Рейд яьча духхьал ялх дийнахьа ГАИ болхлоша гучаяьккхай пассажирски транспорта водителий бехкагIа бокъонаш телхаеш йола бIаь совгIа моттиг. Бокъонаш телхаеш къаьстта дукха моттигаш нийслу юрташка. Укхаза пассажираш дIа-юха кхувлара кийчъяь йоацача автомашинашца меттел трактораштa тIехьарча лафеташца а дIа-юха кхувл нах.

Къаьстта сагото е езаш гIулакх да бераш дIа-юха кхувлача нийслуш дараш. Шалински районе Аргунски школашкара бераш пассажираш дIа-юха кхувлара кийчъяь йоацача автомашинашца уж болх беш болча моттигашка дIакхувлар, цул совгIа хIара автомашина 45 — 50 саг а волаш технически даькъе еха йолча автомашинашца дIа-юха кхувлар уж. Иштта бераш дIа-юха кхувларах чIоагIа лагабоалам болаш хIама хул.

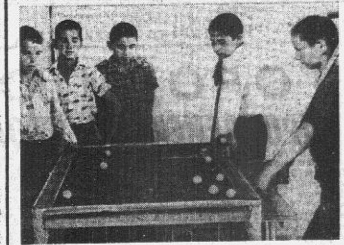
Диндалийта йиш яц иштта бераш дIа-юха кхувларах Веденски Назрановски районе доккха зе даьнна хилар. Из дагалоаттале деза автобоахамий, колхозний совхозийн кулгалхоша. хIара водитело.

ДIадахача кIирагIа 50 авари яьй, 18 сага човнаш яьй, 7 вийнав.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР
МВД ГАИ.

КАНИКУЛААШ ЙОЛЧА ДЕНОШКА

ЦхьоалагIча июне IIхьилекъонгий - Юртарча № 2 йолча юкъерча школе хьайийллай «Малх» яха унахцIено тоаярaи къахьегамеи йола пионерлагерь.

Укхаза къахьегаши шоай унахцIено товеши хургда дукха бераш. ХIанз цига да 97 бер.

Хоза, дика салоIилга да цу лагере бераштa. Ловза тайптайпара бургацаш, шашкаш, шахматаш, бильярд я. Каст-каста викторинаш хул, тайп-тайпарча темаех лаьца конкурсаш чаккхйоах.

Шоай болх дика бовзаш, из лерттIа дIабахьа ховш йола коллектив я цига вIашагIкхийттар. Лагера кулгалхо ва Эжиев Бахьаудин, классей школеи боацача балха организатор Плиева Лида, воспитателаш Плиева Эсет, Ведзижева Аминат, йоккхагIйола пионервожати Торшхоева ПаьтIамат. Царна дика хов берашка доагIача бесса сакъердаме салаIийта а, берий дог эккхаргдоацача тайпара, цар безам чIоагIагIа тIагIоргболча бесса къахьегийта а. ХIанзлехьа дукха дарбан баьцаш гулъяьй бераша.

СУРТА ТIА: шашкаехи бильярдахи ловзаш доахк бераш.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кхоачамбоацараш ДЕЦАРЕ...

Дукха ха йоаццаш Грозненски электросета отделене къахьегамхоша доккхий гIулакхаш кхоачашдаьд Грозненски районерча Алхан-Кале. Юртарча ерригача улицашка керда бетонни бIоагIаш а догIаш электролинеш хийцай. Цхьаццайолча керттерча улицашкарча бIоагIаш тIа лампаш эххай. Бийсанна сменагIа болх беча къахьегамхошта, школера цIаухачa дешархошта боккха кхаъ хиннаб цунах.

Цхьабакъда, халахете а, из дикахетар хинначарна юкъе бац Лермонтова, Пушкина цIерагIча, Степная яхача улицашкара бахархой. Укх шера январь бетта цу хьалха цIи яьккхача улица тIара, феврале шоллагIчеи кхоалагIчеи улицаш тIара электролинеш хийцар. Бакъда электросвет-м яланзар цига бахача наха.

Из хIана дар аьлча хьалха хинначул метта ена керда трансформатор пайдана а хиланзар. леха ена пайдана яр цига дIа а оттаянзар. Иштта цу хана денз цу улицашкара нах свет йоацаш. из бала хьегаш хьабоагIа. Цу улицашкарча бераштa кIордадаьд кхыча улицашкарча наьхацига телепередачашка аха хьежа, хIаьта цу наха уж бераш кхы чIоагIагIа а кIордадаьд.

— Юртсовете, райисполкоме оарц дехаш дукккхаза кхайкад тхо, бакъда тхона деш гIом-м дац, — яхаш дувц цу улицашка бахача наха. — Каникулашка мукъагIа а свет хиларга сатувсаш да бераш, кердача дешара шера а дIаяхача хана санна шоай бала хьега безар кхер уж.

Электросета отделене начальника Путилина цу баьдеча моттигашка бахача нахах къахетаре бакъахьа-м дар.

* * *

Алхан-Кале цхьан хана шиннахьа яр парикмахерске. Цкъа цаI дIаяьккхар, дукха ха ялалехьа шоллагIъяр а дIакъайлар. Кхыча моттигашка парикмахерске аха кIорда а даь райбыткомбината кулгалхошкара парикмахерске хьаеллар дийхар Алхан-Кале бахача наха. Наха эггара айхьаза йоацача моттиге болх беш яр керда парикмахерске. Юрта бахача наха башха мичахьа я а ца ховш болх беш хинна из цхьа бутт а балалехьа дIакъайлар. ТIаккха юртахой юха а кортеи можи яшийта Грозне аха баьлар. Помещенеш яц яхаш бахьанаш а ца лехаш юрта парикмахерске хьаеллар дех бахача наха.

Я. ЦУЕВ.

ФУТБОЛ

ДИКА ЯЬККХА КОТАЛО

Турнирни хьалаш мел чIоагIа эргаш хиларах массаза а сакъердамеи ира спортивни къовсам латташи чакхдоал «Терекаи» Орджоникидзерча «Спартакаи» юкъера хIара вIашагIкхетар. Иштта хилар са мардийнахьа цар Орджоникидзе чакхдаьккха аргIанара вIашагIкхетар а.

Укх шера дика ловз ала йиш яц «Спартаках». Турнирни таблице цунна тIехьа цхьа команда мара латтац. ХIаьта «Терек» цу дийнахьа иттлагIча моттиге яр. Цхьабакъда из иштта дале а шоллагIа тайм юкъеккхаччалца ха хала дар мишта чакхдаргда царна юкъера ловзар, хIана аьлча шаккхе а команда шийн еррига говзал а беррига низ а, ловзара дIа а луш, толамга кхача гIерта覀 яр.

ВIашагIкхетар дIадолалушше а Грознера баьхкача дукхахча болельщикаша лог ураоттадеш бола «Терека» футболисташ фусамдаьй наIарашта тIатеIар. ШоллагIча минуте «Тереко» А. Чхиладзега гIолла дIайолаяьча хьалхарча атако а хьахьекхар вай футболисташ цIенхаштта уйла а йолаш ловза арабаьннилга. Цхьабакъда фусамдай а духхьал шоай турнирни хьалаша алхха котало яккха гIерташ ловза декхарийла беш бар. Цудухьа, футбольни майда шин лаькъа екъалучча кIеззига мара ха а ца йоаккхаш, цхьан команда наIарашкара воккхачун наIарашка кхоачар бургаш.

Дале а хьалхара тайм юкъекхаьчачул тIехьагIа къаьгта гучадувла доладелар «Терека» футболистий хьинар а, ма-дарра аьлча, спортивни говзал а лакхагIа хилар. Цу матче, хетаргахьа, укх сезоне духхьашха тешаме дар грозненций защитни мугIараш. Опыт йолаш бола А. Дениеви А. Синькои керте латтачи вай защитникаша саькха лорадора шоай штрафной майдагахьа долха наькъаш, хIаьта каст - каста спартаковцашта дага доацача тайпара дIахьалхашка ухаш хиннача Р. Зайдиновен А. Шулаевен дика гIо дора «Терека» атакаш массагIа яра.

Иштта, хьалхарча тайма 32-ча минуте Р. Зайдинова дIайолаяь атака дика дIахойихьар «Терека» хьалхарча мугIарашка ловзаш бараша. Шийга бургац хьакхоаччаше а наIараш йолчахьа дIайиккхача А. Чхиладзес из фусамдаьй штрафной майда чу хьаккхоссаргья аьнна хеталора. Цхьабакъда грозненций форвардо кхыча тайпара лаьрхIар: по гаьннара цIаьххаи низ болаши теха бургац. «Спартака» вратара И. Цакоева карара а ийккха, наIарашка чуяхар.

Цул тIехьагIа кхы цIаькхаза а толамга кхача нийсса итт минут мара ха йишанзар хьаьшашта. Майда аьтта оагIорахьа гIолла цар чакхъяьккха масса аргIанара атака В. Колядкос кхы цхьаькха а бургаш чутохаш чакхъялар. ХIаьта хьалхара тайм чакхйоаллаш «Терека» защитникаша ловзара бокъонаш гIожа толхаярах судахочо А. Пискунова (Московски область) пенальти хьожаяьчул тIехьагIа хьаьший наIарашка гол чутехар Г. Керашвиле. 2:1 счет а йолаш «Терек» хьалха а йолаш салаIа яхар командаш.

Дукха дар шоллагIча таймах тийша. ХIана аьлча цхьан голах мара ца латташ йолча совленах кIезига тешам ба. Из дика кхетадеш болча «Терека» футболисташа шоллагIча тайме а лаьгIдинзар шоай хьинар. Цудухьа кхы цIаькхазза В. Колядкоси, цул тIехьагIа О. Хохленкоси чутехача шин бургацо счет 4:1 а йолаш котъяьккхар вай команда.

С. ПАРЧИЕВ.

ХIаьта цу туре хинна кхыдола вIашагIкхетараш иштта чакхдаьннад: «Таврия» — «Кубань» — 1:0, «Металлург» — «Крылья Советов» — 2:2, «Кузбасс» — «Торпедо» — 1:0, «Уралмаш» — СКА (Дона тIара Ростов) — 1:1, «Нистру» — «Динамо» (Ленинград) — 1:1, «Спартак» (Ивано-Франковск) — «Динамо» (Минск) — 1:2.

ХIанз вуриттталагIа тур чакхъяьнначул тIехьагIа турнирни таблице няслагIча моттиге я «Терек».

ДIАДОЛАДАЬР ДИКА ГIУЛАКХ ДА

Бераши фаьлгаши — уж шин дош даим лоаллаха латт шоайла. ЗIамигача бера фаьлг бовзя жижка тIара бийше, е дас, нанас, даь-дас, нен - нанас бийше. Эггара хьалхара вахарца нийслуш дола дика дар е во дар фаьлгаца Iомаду беро. Цудухьа ала доагIа: бера вахар довзийтара, цун сакхетам балара фаьлго дикка новкъостал ду аьнна. Цу гIулакхах вай вовш а дика кхет, хIана аьлча зIамига долча хана вайна хеза фаьлгаш, цар тIа бийца дика нахи во бараши хIанз а тIехьа вайна дага латт, цIаккха бицa а ца луш.

...Эггара хьалха ше искусстве боаккхаш бола ког берашта лаьрхIа баккха гIерташ ва Костоев Башир, Краснодарски культура института студент. Цудухьа диплом хьаэцалехь хьалха хулаш йолча практика ше МагIалбике вайтача, по лаьрхIар теникий театра кружок вIашагIйолла. Цу гIулакха чIоагIа гIадъяха Башира шийна могаш дола гIоновкъостал де эттар культура отдела инспектор Харсиева Макка. Дукха ха ялалехьа цар вIашагIъеллар из кружок. ХIанз цу кружоке хьинаре дакъа лоацаш ба № 18 йолча юкъерча школера 5 «в» классера дешархой: Хашиева Лида, Галаев Гирихан, Зазоева Фатима, Албаков Абукар, Мержоева Зарема, Келигов Iалихан, Эльмурзиев Мухарбик, Албогачиев Iийса, Яндиев Нурадин, Темирханова Хьава, кхыбараш.

Цар кийчдаьд С. Маршака язъяьча «Теремок» яхача пьесах йола спектакль.

Дукха ха йоацаш институтера хьаенача хьехархочо дика лаьрхIар цар болх.

ХIанз Башир дIавахав институте. ТIеххьара экзаменаш луш ва из укх деношка. Институт чакхъяьккха ваьлча юха а МагIалбике ва лаьрхIаш цо.

З. СОЛТУКИЕВА,
МагIалбика культура горотдела лекторски группа заведующи.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ХIара бетта сберегательни кассе а ухаш квартирах, электроэнергех, газах, телефонах, бераш детсадашкеи яслешкеи лeладарах, музыкальни школашка берашка дешийтарах ахча дIател оаш.

Цу гIулакха чIоагIа аьттув болаш хIама да сберкассе Iодилла ахча уллача наьха счеташ тIара цу гIулакхашта ахча дIахьежадеш сберегательни кассаша дер. Из бахьан долаш лаьрххIа сберкассе аха ца дезаш, зехьа ха йоае ца езаш гIулакх хул.

Оаш еннача поручене гIа шун лицевой счета тIара оаш аьннача хана моллагIча организаце дIадохьийтаргда шун ахча из поручени оаш юхаяккхалца.

Сберегательни кассана яла мегаргья цкъара ахча дIахьожадеш йола поручени а. Цу тайпара поручени почтаца яйта а мегаргья.

Дуккхача ханна е цкъара луш йола поручени язъяра эша бланкаш моллагIча сберегательни кассера хьаэца йиш я.

Кхое шоай ха! Пайда эца сберегательни кассаша кара ахча дIачутела ца дезаш расчеташ еча формах!

Гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республиканск и управлени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 июнь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Ашарий хьакъехьа дешархошта». П. И. Чайковский. «Берий альбом». ШоллагIа дакъа. 9.25 — «Тха городера зIамига саг». Художественни фильм. 10.50 — «Илли доах дунен халкъашта юкъерча лауреата С. Лейферкуса. Ленинградера передача. 15.30 — Документальни фильмай программа. 16.20 — «Хьамсара Iалам». 16.45 — «Iилман вахар». 17.15 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал. Передача дIахьу музыкальни комментатора С. Виноградовас. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Берашта йола стихаш. 18.25 — «Котало». 18.55 — «Илли-78». 19.30 — Футболах йола дунен чемпионат. Перу вIашагIтеха команда — Аргентина вIашагIтеха команда. Аргентинера передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Документальни экран. Передача дIахьу поэта Р. Рождественске. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Мультфильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — «Республика сиха хьалъю гIишло йолча» (гIалгIай меттала). 18.55 — «Массаза мугIаре латташ». Телевизионни фильм. 19.05 — «Кхетам лулга комплексни хьисапе дIахьо». КПСС Шалински райкома секретара М. З. Демильхаевай къамаьл (нохчий меттала). 19.15 — Киножурнал. 19.25 — «Салтий письмош». 19.55 — «Советски бIухо». Киножурнал. 20.05 — А. Коренев. «ЗIамига гIамсийлг» яха республикански теникий театра спектакль (нохчий меттала).

23 июнь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Спортивни класс». 9.40 — «Юртара хьехархо». Художественни фильм. 15.30 — «Нагахь санна хьа цIи комсомолец яле». Телевизионни документальни фильм. 16.20 — «Халкъа ашараш». 16.35 — «Москва а москвичаш а». 17.05 — «Художникаш ЗIамигача лаьтта». 17.15 — «Массанена тIехьа цаI, цхьаннена тIехьа массавар а». Ленинградера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «РСДРП II съезда 75 шу дизарга». «Парти хьахилар» яха документальни фильм. 18.35 — П. И. Чайковске цIерагIча VI Дунен халкъашта юкъерча конкурса дневник. Передача дIахьу Э. Беляевас. 19.20 — Н. В. Гоголь. «Ловзаш бараш» яхача телевизионни спектакла премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Дикача наькъа тIа хилда». «Красный пролетарий» яхача станокашъеча завода болхлой коллектива Горьке цIерагIа долча Московски Художественни академически театра школа-студи йистеяьккхарашца вIашагIкхетар. Передача йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Мультфильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — «Партком а яхь а». «Джалка» совхоза коллектив йолча (нохчий меттала). 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Iалама доттагIий телевизионни клуб». 19.45 — «Шапа кизга чу». Телевизионни фильм.

РАДИО

22 июнь

6.30 — «Ахка — дукхагIа йоаккха ха я». Урус-Мартановски районера передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — «Кога гIирс беча а ремонт еча а фабрика болхлочох Мархиева Дугурханах дола радиооткрытка» (гIалгIай меттала). 8.40 — «Шоана, кхалнах!» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 9.15 — «Вай лоаллахой болча». Къилбаседа-ХIирашкахьара передача (гIалгIай меттала). 9.30 — «Ден темах». 9.40 — Ашараш. 9.45 — ТIехьавусаш цхьаккха а улув воацаш! «Балха минута мах». ГРМЗ-ера передача (гIалгIай меттала). 17.00 — Концерт. 17.25 — «Дего хьехарах» (нохчий меттала). 17.45 — «Социалистически яхьа хьалха». «Гехинский» совхоза парткома секретара А. Дидаева къамаьл (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — «Халкъа тIахьожам дIахьош ба» (нохчий меттала).

23 июнь

6.30 — «Юртара Iуйре». 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — «Школа яьккхарий письмоех дола концерт» (нохчий меттала). 9.15 — «Атенст» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 9.35 — «ГIулакх мишта ду шоана?» Потребкооперацe предприятешка гIолла яь рейд. 17.00 — «ДоттагIий оазаш». 17.15 — «Литературин Нохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала). 17.35 — «Халкъа ашараш» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — «Сайранара Грозный» (горсете гIолла). 18.30 — Ашараш.

Хоаттам

Тахан республике гIоллеи Грозненеи морхаш а йолаш, Iуйрийна кIезиг-дукха догIа а делхаш, малхбузехьара секунде 2 — 5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 14 — 19, Грозне 16 — 18 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка кIезиг-кIезига догIа а делхаш, къулбехьен-малхбоалехьара секунде 5 — 10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 12 — 17, дийнахьа 19 — 24 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный. Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; белхтокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отделен — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттей деношка

СФ05196. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 4738.